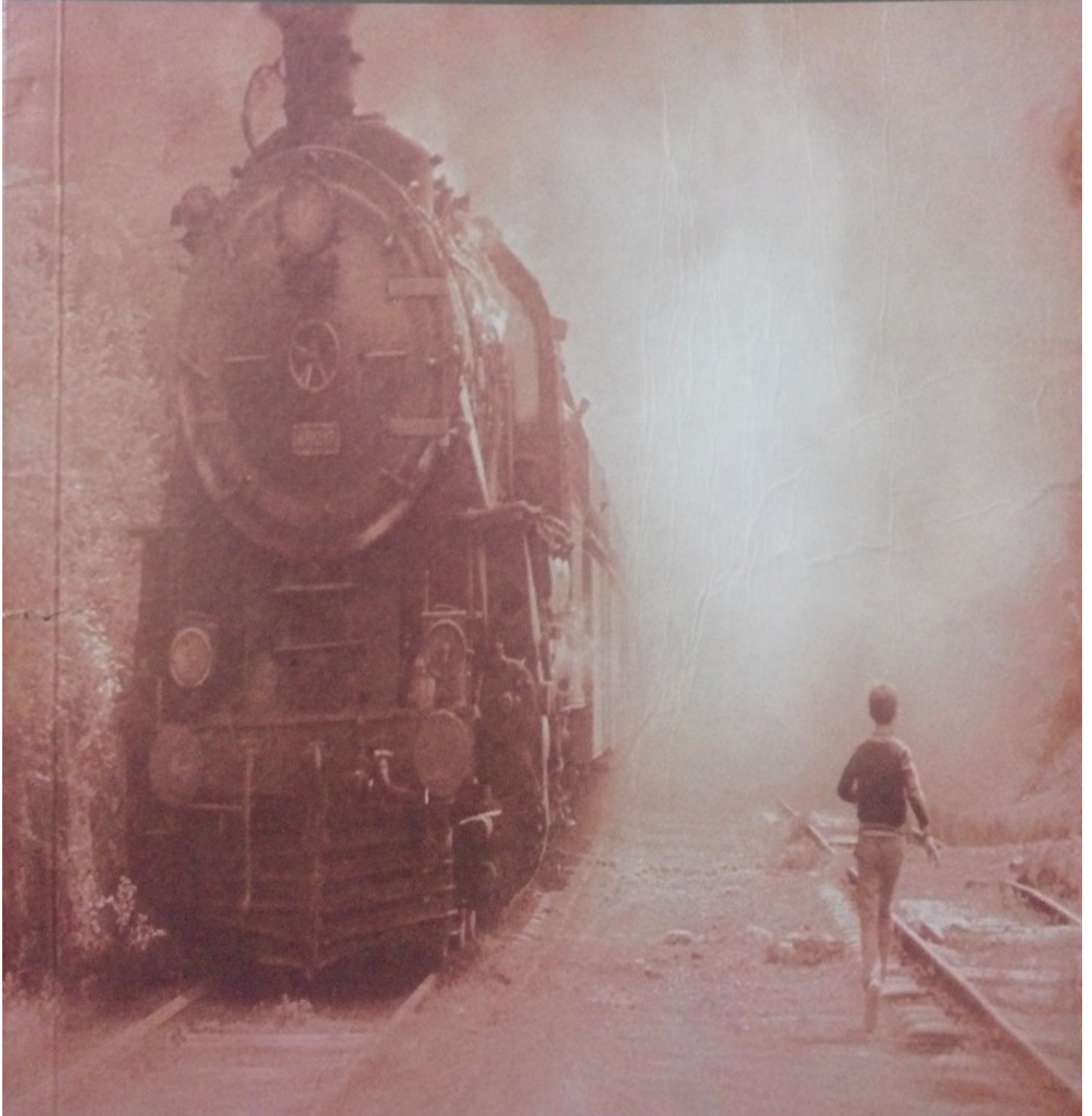


# UZUN HİKÂYE

mustafa kutlu

*dergâh yayınları hikâye*



Mustafa Kutlu

UZUN HİKÂYE

Uzun Hikâye'nin yayın hakları Dergâh Yayınları'na aittir.

Dergâh Yayınları: 111  
Türk Edebiyatı-Hikâye: 20  
Mustafa Kutlu Serisi: 14  
ISBN: 975-7032-75-1

1. b. Şubat 2000, 2. b. Mayıs 2000, 3. b. Ocak 2001, 4. b. Aralık 2001,  
5. b. Temmuz 2002, 6. b. Kasım 2002, 7. b. Eylül 2003, 8. b. Şubat 2004,  
9. b. Ekim 2004, 10. b. Mart 2005, 11. b. Ekim 2005, 12. b. Mart 2006,  
13. b. Ekim 2006, 14. b. Kasım 2006  
15. Baskı: Nisan 2007

Kapak - Sahife Düzeni: Sermin Yavuz

Basım Yeri: A Ajans Reklamcılık Filimcilik Matb. San. ve Tic. Ltd. Şti.  
Beysan Sanayi Sitesi Birlik Cad. Yayıncılar Birliği Sitesi  
No: 32 Kapı No: 4G Yakuplu - Büyükçekmece / İstanbul

Cilt: Güven Mücellit & Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.  
Devekaldırımı Cad. Gelincik Sok. Güven İşhanı No: 6  
Mahmutbey - Bağcılar / İstanbul

Dağıtım ve Satış: Ana Basın Yayın  
Molla Fenari Sok. No: 28 Yıldız Han Giriş Kat  
Tel: [212] 526 99 41 (3 hat) Faks: [212] 519 04 21  
Cağaloğlu / İstanbul

DERGÂH YAYINLARI

Klodfarer Cad. Altan İş Merkezi No: 3/20 34112 Sultanahmet / İstanbul  
Tel: [212] 518 95 78 (3 hat) Faks: [212] 518 95 81  
www.dergahyayinlari.com / bilgi@dergahyayinlari.com

I. BÖLÜM



Ben o zamanlar on altı yaşındaydım, lise birde. İnce uzun bir oğlan. Saçlarım kirpi gibi dik duruyor; ne yana, ne geriye taranmıyor, beni deli ediyordu. Babam "İnatsın inat... İnatçı adamın saçı yatmaz. Dedene çekmişsin besbelli. Keşke annene benzeseydin" diyordu.

Keşke...

Annemin lepiska gibi yumuşacık, sarı saçları vardı. En çok o mavi gözlerini özlüyorum. "Benim oğlum okuyacak yüksek bir memur olacak" der, sonra da göz ucuyla babama bakardı. Sanki anlaşmışlar gibi babam da ona bakar, dudaklarında muzip bir gülümseme: "Hih... Biz okuduk bir şey olduk sanki" diye omuz silkerdi.

Ne zaman annem aklıma düşse o vagonun evi hatırlıyorum. Sisler arasında beliren bir masal gemisi gibi. Hafızamda bir takım resimler, olaylar, insan yüzleri var. Bölük pörçük cümleler, gülüşmeler, hıçkırıklar.

Bunları babama soruyorum.

Hiç yüksünmeden sanki yazdığı bir romandan pasajlar okuyormuş gibi, bütün teferruatı ile anlatıyor. Ve



ben yeniden beş altı yaşların pembe-beyaz dünyasına gömülüyorum.

Küçük istasyon binasının arkasında, battal bir hatta çekilmiş, eski bir vagonda kalıyorduk. Vagondan ev.

Babam erkenden işe giderdi. Ben uyandığımdaya yoktu yani. Annem o sırada dışarıda olurdu. Tavuklara yem veriyor tabii. Kızardım ona. Beni bekle, beni uyandır, birlikte yem verelim diye. Dışarıda yakıcı bir güneş vardı. Yazın güneş, kışın kar. Doğuda bir yerlerde olmalıydık. Annem vagon evin önüne bir bahçe kurmuştu. Vagonun çatısına çekilmiş iplere dolaşık ebruli, mavi kahkaha çiçekleri, cennet süpürgeleri, gece safaları, kadifeler, hatta teneke kutulara dikilmiş iki de karanfil vardı.

Havalar serinleyince karanfilleri içeri alırdık. Vagon evin ırmağa bakan yüzüne bir pencere açılmıştı. Karanfilleri onun önüne koyardık. Sabah uyandığımdaya, pencereden sızan güneş gözlerimi kamaştırır; ortalığı bir karanfil kokusu kaplardı.

Tavuklar için küçük bir tahta kümes, bir de fino köpeğimiz vardı.

Annem tulumbadan su çeker, elimi yüzümü yıkardı. Sonra vagonun gölgesine çekilip fasulye ayıklardı.

Ben oralarda oynar, kargalara taş atardım. Öğleye doğru posta katarı geçer; onun ardısına bir marşandiz

çufloya-pufloya istasyona girerdi.

Posta katarları hep asker mi taşır?

Bende kalan fotoğraflar hep böyle.

Tiren istasyonda pek az kalır, bu aralıkta askerler bağırır-çağırır tulumbaya saldırır; döke-saçı el-yüz yıkar, şişeleri yarıbuçuk doldurup, bir telaş yeniden tirene koşarlardı.

Marşandizler çobanların, koyunların, iri kangal itlerinin, kömür ve maden yüklü vagonların yorgun, ihtiyar katarlarıydı.

Annem istasyon binasının önüne, raylar arasına kadar gitmeme katiyyen izin vermezdi. Zaten az sonra; yani tirenler çekip gittikten, ses-seda kesildikten sonra makasçının karısı ile kızı gelir, gölgeler uzamış, ikinci serini bastırılmış olur, annem ırmağa bakan tarafa bir kilim serer, oracıkta oturur saatlerce konuşturlardı.

Makasçının karısı çok dertli idi. Sarhoş ve huysuz kocası gece-gündüz dövüyordu onu. Sekiz on yaşlarındaki küçük kızı bu şiddet ortamından fena halde etkilenmiş, belki adamın bir tokadını, tekmesini yemiş ve dili tutulmuştu. Nadiren bir kaç kelime konuştuğunu hatırlıyorum. Annesinin yaptığı bez bebekleri bana gösterir, "Bebek... Bebek..." diye çırpınırdı. O ıssızlık içinde bana bir kardeş gibi sarılmıştı. Bir dediğimi iki etmez; yabancı armutlara kedi gibi tırmanır, bozkırın ortasında yemlik, kuzukulağı, mantar, yer elması ne bulursa getirirdi.

Ben bu kızla birlikte kargaları kovalamaktan, köpekle

yarısmaktan yorgun düşer, annemin dizine başımı koyar ve o saatlerde uyumuş olurdum.

Zihnimde kalan gökyüzü, bulutlar ve annemin berrak mavî gözleri.

Akşam ezanının önüsıra babam elinde bir zembil, ekme, sebze bana mutlaka bir kağıtlı veya kırmızı-be-yaz halkalı şeker ile çıkagelirdi. Irmağın karşı yakasında uzanan nahiyede galiba bir zahire tüccarının kâtipliğini yapıyordu.

Sonraları, yani annem öldükten, biz babamla birlikte o kasaba senin, bu şehir benim diyar diyar gezmeye başladıkdan sonra; belki çıktığımız bu bitmez tükenmez yolculuklar sırasında, bir kamyonun şoför mahallinde, bir arabaşı üzerinde veya ikinci mevki bir tiren kompartımanında sormuşumdur:

"Baba o vagondan eve nereden geldik biz, niye geldik?"

Dediğim gibi babam hiç yüksünmez, baştan savmaz, hayat hikâyesinin her safhasını olanca ayrıntısı ile saatlerce anlatırdı.

Beni bir küçük çocuk gibi değil, bir arkadaş, bir akran, bir yoldaş gibi görüyordu.

*Babam annem ile ailesinin izni olmaksızın evlenmiş. Açıkçası kaçırmış annemi. Kendisi gökkubbenin altında yapayalnız bir adam. Hem yetim hem öksüz. Bulgar muhaciri. Onu dedesi Pelvan Sülüman büyütmüş.*

Dede-torun bir fırsatını bularak Türkiye'ye kaçmış. Ailenin diğer fertleri aynı yolu izler iken yakalanmışlar. O yıllarda Bulgaristan komünist. Türkiye ile ilişkileri iyi değil ve sınırdan kuş uçurulmuyor. Zaten babam kendi babasını küçük yaşta kaybetmiş imiş. Bu hadiseden sonra ne Kırcaali'de kalan annesinden ne de diğer akrabalarından haber alamamışlar.

Sonra aile bağları büsbütün unutulmuş.

Pelvan Sülüman İstanbul'a gelince hemşehrilerden bir ikisinin yardımı ile Eyüp Sultan'da bahçeli ahşap bir eve yerleşmiş. Evin sahibesi Nişantaşı'nda oturan zengin lakin kimsesiz bir yaşlı kadın imiş. Pelvan Sülüman'ın elinden gelir bir iş yok.

Bulgarya'da iken davar besler, sütçülük yaparmış. Bir de gençliğinden beri yapageldiği güleş.

Elde avuçta olan az bir para ile bir kaç koyun alıp bahçenin bir köşesine yaptıkları ahıra koymuşlar. Rızkı veren Cenab-ı Hak.

Zamanla çoğalmış koyunlar. Mübarek hayvanın insan-noğlu'na faidesi çoktur bilirsiniz.

Derken koyunların yanına bir iki inek; beri yanda bir tavuk kümesi. Tavukların, horozların arasına, hindi, kaz, ördek katılıvermiş; hatta meraklısı için bildircin bile beslemeye başlamış Pelvan.

Babam diyor ki, köpeğimizi, kedimizi, sakız keçilerimizi, evcil güvercinlerimizi de katarsak mahallenin ortasında bir hayvanat bahçesi kurduk sanki.

Hayvanat bahçesi kurulmuş amma, sağdan soldan ho-



murtular da yükseliyormuş.

Bulgaryalı mahalle arasını ahura çevirdi, horoz sesinden, inek böğürtüsünden, gübre kokusundan bunaldık diyenler çoğalmış. Hatta bunlardan biri selamsız sabahsız bahçe kapısından girip Pelvan Sülüman'ı tehdit etmeye kalkışınca Pelvan bu kuru gürültüyü kökünden kesme fırsatı yakalamış; adamı tuttuğu gibi bahçedeki dut dalına asıvermiş. İbret olsun diye beş altı saat bekletmiş orada. Ondan sonra ses-seda kesilmiş haliyle.

Beri yanda marul, maydanoz, roka, tere gibi yeşillikler; salatalık, domates ve türlü sebzeler de yetiştirip satmaya başlamışlar. Pelvan Sülüman iki metreye yakın boyu ile semtin ve semt pazarının en çok tanınan, sevilen kişisi olup çıkmış.

Babam bir yandan okuyormuş.

Böyle böyle orta mektebi bitirmiş.

Dede-torun sırt sırta verip tutunmuşlar hayata. Ancak hayat dediğin nedir ki. Anlaşılmaz bir sır. Kurduğumuz düzen hep öyle sürüp gidecek sanırız. Birden ip kopar, ışık söner, herşey darmadağın olur. Nitekim babam için de öyle olmuş.

Koca Pelvan Sülüman cami şadırvanında abdest aldığı bir sırada devrilen bir dişbudak gövdesi gibi göçüvermiş.

Babam o yaşta dededen de yetim kalmış. Bir daha o

bahçeye, o ahşap eve giresi gelmemiş. Komşular, ahbablar, "Ali gel etme, dede ocağını tütür, biz sana destek oluruz, daha yaşın küçük, hele bir vakit geçsin, seni burdan eveririz, geçinip gidersin" diye nasihat faslına başlayınca, babam hepsini başı önünde sessizce dinlemiş.

Tabi sonunda kendi bildiğini işlemiş.

Yine bu ahbabların yardımı ile, hayvanları, eşyaları, nesi var nesi yoksa satıp çıkmış o evden.

Sadece Pelvan Sülüman'ın güreşe çıkarırken koluna bağladığı hamaylı almış hatıra olsun diye.

Böylece babam hayatın demir örsünde dövülmek üzere kendini zamanın girdabına fırlatıp atmış.

Tahsili yarım kalmış. Bir sürü işe girip çıkmış.

Kâtiplik, puantörlük, muhasebe yardımcılığı, bir kitapçıda tezgahtarlık - okumaya meraklı olan babam bayağı solcu biri olan bu kitapçının yanında iken çok kitap okurmuş, yazı yazmaya da o günlerde başlamış-sonra uzun bir süre avukat yardımcılığı yapmış. Halıçioğlu'nda askerlik falan derken yıllar geçmiş.

Peki ya annem.

Annem ile babam Eyüp'te mahalleden tanışıyorlar. Babam orta sonda iken annem Kız Sanat Mektebi'ne gidiyormuş. Annem'in ailesi Eyüp Sultan'ın belalılarından. Orada yazlık-kışık sinema işletiyorlar. Ağabeyle-



ri bildiğin kabadayı takımından, bu sebeple annemi çok sıkıya almışlar. Daha parmak kadar çocuk iken yok balkona çıkma, yok pencereden bakma diye zilgit üstüne zilgit.

Ancak gönül bu.

Ferman kabadayı ağabeylerden dahi gelse dinlemez.

Birbirlerini sevmişler, lakin ilerisi karanlık.

Bir defa babamın ne ailesi, ne doğru dürüst mesleği, ne de parası var. İbîbullah sivri külâh. Annem ise bir evin bir kızı. Araya hatırlı adamlar koyup istetse vermeyecekler. Hatta "Ulan koca Eyüp semtinde asılacak başka kız bulamadın mı teres" diyerek üstüne gelecekler. Peki ne yapmalı?

Tek çare bir gece buluşup kaçmak, ama ona da annem razı gelmiyor. Hem "kaçan kız" olmaktan utanıyor; hem de "Bunlar bizi mümkünü yok bırakmaz; Fizan'a gitsek bulur öldürürler" diye korkuyor.

Böyle böyle gitmiş bir zaman.

Derken annemin serseri ağabeyleri kızı sinemanın sahibi zengin adamın akıldan yaya oğluna yamamaya kalkmışlar.

Vicdansızlar.

Böylece akraba olup, sinemaların mülkiyetine konmak istiyorlar.

Anneme açınca meseleyi kıyamet kopmuş.

Annem genç bir kız henüz, lakin yürek mangal gibi.

Katiyyen olmaz, siz beni çengelde asılı et mi sandınız, kendimi intihar ederim diye basmış feryadı.

O feryat ettikçe ötekiler dört bir koldan sille-tokat girişmişler fukaraya. Her bir yanlarını mosmor edip bırakmışlar.

Babam meseleyi haber alınca "Ulan bunu değil kardeş kardeşe, Moskof gavuru bile müslümana yapmaz, ben de Sülûman Pelvan'ın torunu isem bunu sizin yanınıza komam" diye yeminler etmiş.

Bu dayak ve dayatma annemin kaçma kararını etkilemiş. Bunlar işi ayarlayıp Sülûman Pelvan'ın Balçık İşkelesi'nde kayıçılık yapan bir ahbabı ile belli gece ve belli saat üzerine anlaşmışlar.

Annem bir yolunu bulup bohçası ile işkeleye inecek, babam onu orada bekleyecek, kayığa atladıkları gibi Üsküdar'ı tutacaklar. Ondan sonrası, Allah kerim, plan bu. Lakin babamda bir başka plan daha var ki, o da intikam planı. Bak, bak, bak... Hem kızı kaçırarak, hem de atılan dayağın hesabını soracak.

Mevsim yaz.

Bahçe sineması tıklık tıklım.

Bir korsan filmi mi oynuyor, yoksa Rüzgar Gibi Geçti mi oynuyor, neyse ne.

Sinemanın perdesi tahta perde, üstüne de bez perdeyi germişler.

Filmin en civcivli, şamatalı savaş sahnelerinde; yani atların kişnediği, topların tüfenklerin patladığı, alevlerin

her yanı sardığı sahnelerde; herkes nefesini tutmuş olup biteni izlerken birden sinemanın perdesi alev alıp yanmaya başlıyor.

Oluyor mu siyah-beyaz filim sana renkli.

Millet pek çakamıyor önce, sonra duman, yanık kokusu falan iş anlaşılıyor.

Çocuk çocuk, genç ihtiyar feryad u figan ile öteye beriye koşturmaya, kendilerini dışarı atmaya girişiyorlar. Annemin ağabeyleri, en geride kendilerine mahsus loca gibi bir yerde, kafalar bulutlu, hem içip hem filim seyrederken kopan bu vaveylayı anlamakta geç kalıyorlar.

Ta ki yangın perdeden salona sıçrayıp sandalyeler tutuşuncaya kadar.

Babam duvara tırmanıp arka tarafından benzin dökerek perdeyi tutuşturduktan sonra, doğru makina daireesine seğirtiyor. Makinist dahi o sırada "yahu ne oluyor" diye odadan çıkmış. Babam hemen hopperloru açıp mikrofonu eline alıyor.

Hem annemin kabadayı ağabeylerine, hem de umum halka iyi bir nutuk çekiyor. "Ulan sevenleri ayırmayın demiştim, aramıza gireni yakarım demiştim, alın işte sinemanızı, onun sahibini, onun da deli oğlunu başınıza çalm" falan diyerek içini dökmüş. Tabi o tantanada, o can pazarında "Yahu bu ses de ne ola ki; filimden mi geliyor, başka biri mi konuşuyor" diye ayrı bir şaşkınlık yaşıyor.

Kargaşa, bağırta, yangın devam ededursun, babam son sürat koşarak, iskeleye iniyor, annem daha önce gelmiş zaten, kayığa atılıyorlar, ver elini Üsküdar... Babamın bu işi destan olmuş Eyüp Sultan'a. Gerçek bir destan. Hani o tek sayfaya basılır da çarşıda pazarda satılır ya, o çeşit.

*Sinemayı yakıp Münire'yi kaçıran  
Bulgaryalı Ali'nin destanı.*

Annemin adı Münire idi.

Babam onun sarı lepiska saçlarına, mavi berrak gözlerine bakar bakar:

*Makaram sarı bağlar  
Kız söyler gelin ağlar*

türküsünü söylerdi. O vakitler Safiye Ayla da söylemiş bu türküyü.

Bu kaçış hikâyesi annemin ailesini deliye döndürmüştü. Peşlerine düşmüşler, yakalasalar ikisini de öldürecekler. Bunlar tabi durur mu; izlerini kaybettirinceye kadar, o şehir senin, bu kasaba benim senelerce dolaşmışlar.

Tâ ki sular duruluncaya, taraflar birbirini unutuncaya kadar.

Belki de bu yüzden babam bir baltaya sap olamamış, bir işte dikiş tutturamamış. Günler diken üstünde geçip gitmiş.

Ben işte, tuhaf bir şey, yollarda doğmuş, yolculukta büyümüşüm. Elbette ki bir kazanın nüfus kütüğüne yapılmış kaydım, ama orali değilim ki.

Nereliyim acaba?

Bunu kendime de sorar, bir cevap bulamam.

Coğrafyaya, mekâna dair bir bağlanma, bir aidiyet duygusu yok bende. Zihnimi eşiyor, hafızamı yokluyorum. Hep yollar, kıvrılıp giden tozlu yollar, eski dökülen otobüsler, kamyon karoserleri, tiren rayları, vagonlar, kurum, is.

O vagondan eve gelmeden önce, artık ben beş yaşında mıyım, daha mı fazlayım her neyse, babam bir kasabada ortaokul kâtibi imiş. Bu okul büyükçe bir arsanın ortasında. Ön bahçede birkaç ihtiyar akasya, bir iki kavak falan. Arka bahçe tamamen boş. Çocuklar oynuyor orda, yağmurda çamur olup sınıfları berbat etmesinler diye zemine kaba çakıl döşenmiş, çiğnene çiğnene beton gibi olmuş.

Ön bahçe öyle değil. Buradan idareci personel, hocalar girip çıkıyor. Ancak yıllarca bakımsız kalmış, her yanını yabani otlar bürümüş. Babam çalıştığı odanın penceresinden bu bahçeye bakar bakar: "Yahu şurayı işe çıkarsak, meyve dikip, zerzevat eksek ne güzel olur" diye söylenirmiş.

Tabii çocukluğunda dedesi ile bahçeli bir evde büyüdüğü için, hem bu işleri biliyor, hem seviyor. Tutmuş bir münasip zamanda fikrini müdüre açmış. Müdür

baştan savarcasına: "Mesai saatleri dışında çalışın, benden size izin" demiş.

O yıl karlar eriyip, toprak bir anaç tavuk gibi kabardığında, babam okulun hademeleri ile beraber işe girişmiş. Hevesle çalıştıklarından az zamanda bahçeyi höhlük gibi elemişler. Kayısı, vişne, kiraz, dut artık ne buldular ise meyve dikmiş, bahçenin ortasına güzel bir havuz kondurmuş, havuzun üzerine de sarmaşıklardan, asma fidanlarından bir çardak kurmuşlar.

Müdür gider gelir, şöyle göz ucuyla bakar, dudak biker, Allah için bir kez olsun "Kolay gelsin" bile dememiş. Dünyada ne adamlar var, yüzü insan içi odun. Neyse.

Bahar erişmiş, çiçekler yapraklar açmış, o önceleri çöplüğe dönmüş olan bahçe bu bahar cennetten bir köşe haline gelmiş.

Akşamın önu sıra hademeler hortum ile oraları, sebze maşaralarını, fidanları falan sulayıp, havuzun çardağına iki de sandalye atınca müdür efendi başköşeye kurulmuş.

Mevsimi gelip domatesler kızarmaya, hıyarlar olgunlaşmaya, patlıcanlar saplarında sallanmaya başlayınca, müdürün ilgisi daha da fazlaşmış.

Artık ikide bir kasabanın mülki erkânından misafirlerini çağırır, havuzbaşında onlara mangal ziyafetleri çeker, "Bakın ne güzel işler yapıyorum" diye de şişirir olmuş.



Varsın yesin, varsın övünsün ama.

Bütün bu işleri yapıp çatan, alın teri döken babam ile hademelere de arada bir "Buyurun siz de alın" demek gerekmez mi?

Hayır. Herifte tık yok.

İşte babam böyle şeylere gelemez.

Bir gün herkesin ortasında dikilmiş müdürün karşısına. "Ne demek yani" diye gürlemiş. "Madem biz bu bahçeyi alın teri dökerek yetiştirdik, ürünü de eşit olarak bölüşmeli değil miyiz"...

Haydaaa... Müdür o vakte dek böylesi bir diklenme ile karşılaşmamış olacak ki, şaşırmış. Sonra kendini topararak babamı tepeden tırnağa süzüvermiş.

Babam anlatırken hikâyenin burasında elini eline vurarak güler ve şöyle derdi: "Adam ne diyeceğini bilemedi önce, sonra toparladı kendini".

Evet kendini toparlayan müdür, tehdit dolu soğuk bir ses ile:

- Eşit bölüşüm de ne demek. Yoksa sen sosyalist misin, diye sormuş.

Bak, bak, bak... Hani babam Bulgar muhaciri ya, onu çitlatmak istiyor, bu bir. İkincisi o yıllarda birine "sosyalist" demek, anasına sövmek gibi bir şey. Hele bir de şikâyetçi olsa, adamı ânında uçururlar.

Babam hiç istifini bozmadan, sosyalizmi falan da hiç bilmez iken, onca adamın arasında "Evet" demiş, "Sosyalistim, var mı bir diyeceğin"...

İş bu noktaya varınca, o zamana kadar babamın safında duran hademeler, kâtibeler falan kışın kışın oradan sıvışmışlar. Babamla müdür kalmışlar karşı karşıya. Babam zayıfın irisi, ama sırım gibi. Boyu da uzun. Müdürün gözü kesmemiş, sözünü yutup gitmiş. Gitmiş ama, haftasına kalmadan babamı işten atmışlar. Bu olay ile birlikte adı "Sosyalist Ali Bey"e çıkmış.

Hep traşlı, kravatlı gezer babam. Hele bir de güneş gözlüklerini taksın, müdürden, kaymakamdan geri kalmaz. Ayakkabılar pırl pırl cilalı, pantolon jilet benzeri ütülü, çakı gibi. Bayağı yakışıklı adamdır. Öyle olmalı ki annemin gönlünü çalvemiş.

İşte böylesi bir adam pes eder mi kolayına. O gece bir at arabası çekmiş mektebin önüne. Bahçede ne kadar mahsül varsa hepsini yüklemiş. Darma-duman etmiş bahçeyi, müdüre çöp bırakmamış.

Meyve fidanlarını da kıracaktım ama, kıyamadım diyor. Hem o hurbo, o mektebe kazık kakacak değı a. O gider başka bir insan evladı gelir, diktiğimiz fidanlar meyve verdikçe kurt-kuş faydalanır.

Tabi bunlar babamın lafları. Yahu baba desem, oralar da hiç mi nöbetçi hademe, bekçi falan yoktu yani. Bana yine o muzip gülümsemesi ile bakar "Bekçilerle hademeler, sosyalistlerden yanadır. Onlar da bir nevi proleter" der.

Böylece o kasabadan da kaçvermişler. Üstelik annem

hamile ve gidecek sığınacak bir yerleri yok. Üç beş parça eşya ile kendilerini bir tirene atmışlar. Nereye gideceklerini bilmiyorlar. İnanılmaz bir şey.

Babam sevimli adamdır, aynı zamanda hoşsohbet. Konuştukça ağzından bal damlıyor sanırsınız. Tiren şefi ile anında ahbap olmuş. Şeftiren bu yakışıklı, kırvatlı, ağzı laf yapan adamı hayran hayran dinliyor. Anlayacağınız bunlar karşılıklı hem konuşuyor, hem içiyorlar. Demiryolcuların çoğu içer, başka türlü nasıl biter o uzun yollar.

Ben annemin kucagında uyuyorum. Annem, bir eli şakağında, meçhule doğru giden bu tirende, sonumuz ne olacak böyle, ne kadar çekeceğiz bu göçebe hayatı diye düşünüyor.

Derken babam adamı tam kıvamına getirince "Yahu, demiş, falan yere gidiyoruz ama, hiç de tanıdık kimse yok, bize yardımcı olacak birini..." demeye kalmadan şeftiren "Hiç tasalanmayın efendim, o istasyonun şefi ruh gibi ahbabımdır, size her türlü kolaylığı gösterir" demiş.

Bütün bu konuşmalar tirenin lokantasında geçiyor. Babam neticeyi alınca "Hanıma haber vereyim bari" diye kalkıp, annemin bulunduğu kompartımana geliyor. "Münire uyan, önümüzdeki istasyonda iniyoruz" diye müjdeyi veriyor.

Müjde de tam müjde hani.  
Annem çaresiz toparlanıyor.

Gecenin bir vakti, yanından bozbulanık bir ırmak akan, bir küçük nahiyenin kıyıcığında ıssız bir istasyonda iniyorlar tirenden.

Şeftiren istasyon şefini bir kenara çekerek bir süre konuşuyor. Adı neydi acaba, Remzi miydi, Rıza mıydı, şimdi hatırlamıyorum istasyon şefi gülererek yaklaşıyor bizimkilere:

"Hoş geldiniz efendim. Hiç canınızı sıkmayın. Sizi açık bırakmayız" diyerek yakınlık gösteriyor. Ben annemin elini tutmuşum. Uyku gözlerimden akıyor. Tiren geldiği gibi gidiyor.

Kalıyoruz oracıkta.

Birkaç parça eşya. Kilime sarılmış bir kat yatak. Annem üzerinde oturuyor. Babam istasyon binasının loş ışıkları altında, bir o yana, bir bu yana volta atıyor, bir yandan sigara içiyor.

Uzaklardan kesik kesik köpek havlamaları iştiliyor.

Bir de ırmağın çağlıtı.

Neresi bura acaba?

Hiç önemli değil.

Şimdilik tek isteğimiz başımızı sokacak bir dam altı.

O gece istasyon şefinin dairesinde kalmışlar.

Adam bekâr, bekâr değil de dul. Acıklı bir macerası var, yeri geldiğinde anlatırım.

Ertesi gün: "Arka tarafta bir metruk vagon olacak, hele sizi şimdilik oraya yerleştirelim, sonra bir kolayını buluruz" demiş.

İstasyon binası çok küçük. Üst katında şefin dairesi. Yan tarafta makasçının daha da küçük evi. Demiryolu geçici işçilerinin kaldığı çadır. Bir su deposu. Birkaç ölgün akasya, bir iki söğüt ağacı. Hepsi bu. Aşağıda çağıldayan ırmak. Irmağın öte yakasında bir tahta köprü ile geçilen nahiye merkezi. Çorak, ağaçsız, gri tepeler.

Bu benim babamın adı hani "sosyalist"e çıkmış ya; kendisi bir yere gitmeden önce şöhreti gidiyormuş. Peki bu nasıl büyük bir şöhret olmalı ki, o günün Türkiye'sinde vatanın bu ücra köşesine kadar ulaşmış. İstasyon şefi önce nahiye müdürü ile görüşmüş. Babam için ev ve iş bakıyormuş. Müdür tedirginlik içinde "Amat Remzi Bey bu komünisti başımıza bela etmeyin. Burası küçük yer, lütfen" diye sızlanmaya başlayınca şef üstelememiş.

Ne bilsin babamın böyle tedavisi gayri mümkün bir derde düştüğünü. Çaresiz nahiye pazarında bir kahveye çöküp onu bekleyen babamın yanına varmış. Umutsuz bir tavırla "Maalesef Ali Bey, ne iş var, ne ev" diyecek olmuştuk. Babam onu şaşırtan bir gülümseme ve canlilik ile: "Önemli değil efendim, ben işi ayarladım. Yeter ki siz vagona kalmamıza izin verin" demiş.

Geçekten de iki tayan arasında, nahiye pazarını bir baştan bir başa rüzgâr gibi gezerek esnaf ile konuşmuş; ayaklılığı bir zahire tüccarının kâtipliğini ve muhasebesini kapıvermiş.

Şef şaşkın: "Bravo vallahi Ali Bey" demiş. "Biz nahiye müdürü ile bir kahve içimi ancak konuştuk konuşmadık, nasıl ayarladınız bu işi" diye sorunca; babam uzaklara bakarak gülümsemiş. "Bilmem, efendim demiş, garip kuşun yuvası hesabı".

Şef "Benden size izin, istediğiniz kadar oturun vagon-da" deyince, annem ile babam hemen işe girişmişler. Demiryolu işçileri de "Gariptir bunlar, sevabına yardım edelim" demişler.

Samanla çamuru karıp vagonun çatısını, içini, deliğini deşğini sıvamışlar. Sonra bunun üzerine süpürge ile mis gibi bir kireç badanası geçirmişler. Görenler bir masal kulübesi der yanı.

Ama gerçek, benim masalımın gerçeği bu. Aklım erdiğinde, ilk hatırladığım fotoğraflar arasında bu kulübenin mutlulukla tüten bacası var. İçeriye kurulan saç sobanın borusu tepeden çıkıyordu.

Bütün bu işler yapılıp çatılırken sadece o sarhoş makasçı, uzaklarda oturuyor, bir felaket baykuşu gibi sigarasını tütürerek olup-biteni seyrediyordu. O adamdan korkmuştum hep.

Ama karısı ile kızı öyle değil. Onlar daha ilk günden itibaren, yanlarına bir can şenliği, bir insan nefesi, bir komşu geldi diye sevinmiş, elden gelen yakınlığı göstermişlerdi. Kadın çorba yapmış, bulgur pilavı kotarmış, soğan-ekmek-ayran yiyip kalkmıştı. Bakın masal olsa bile bu yemeği hatırlıyorum. Ayrarı tahta kaşıkla



içiyor, üstüme başıma döküyor, sofradakileri güldürüyordum.

Kaç yaşındaydım acaba?

Irmakla istasyonun arasında bir harabe vardı. Belki de bir kümbet veya kilise kalıntısı idi. Uzak dağ köylerinden dağ gibi adamlar, yanık yüzlü dik dik yürüyen kadınlar oraya huylu gelinleri, saralı çocukları falan getirir, bir horoz keser, hastayı bir gece o harabenin kuytusunda yatırırlardı.

Güya şifasını görenler varmış.

O yaşta beni ilgilendiren tarafı kesilen horoz. Çünkü âdet, horozu ilk görülen kişiye hediye etmek. Ziyarete gelenleri görünce, köpekle birlikte başlarına dikilir, seyredirdim.

Bir çocuk, ne de olsa bir çocuktur. Hasta sahipleri evimi, ailemi sorar, kafası kesik horozu elime tutuştururlardı.

Sevine sevinirte, kan ter içinde anneme getirirdim.

Adı Rıza mıydı, Remzi miydi şimdi hatırlamıyorum; İstasyon Şefi'nin bu harabe ile, daha doğrusu şefin karısı ile ilgili acıklı bir hikâyesi var demiştim hani.

Babamın naklettiğine göre şefin karısı da bir nevi ruh hastası imiş. Doktorlar, ilaçlar, muskalar, hocalar, bir türlü iyi olamamış kadın. Çocuk da yok. Bozkırın ortasında, küçük bir ara istasyonda, o yalnızlık, içinde birbirlerini yemeye başlamışlar. Şef son bir çare diye ka-

dını harabede bir gece yatmaya ikna etmiş. Çaresizlik işte. Kadın yatadursun adam beri yanda beklemeye başlamış. Bir ara içi geçmiş, gözleri kapanmış, uyuyakalmış. Uyandığında, gecenin bir vakti bakmış kadın uzun ve beyaz gecelik entarisi ile ırmak kıyısında çığlıklar atarak koşuyor. "Bebeğim, bebeğim, suya düştü, kurtarın" diye feryat ediyor.

Şef dehşet içinde yokuş aşağı düşse kalka koşarak kadına yetişmeye çabalarken, kadın birden kendini ırmağın burgaçlar yaparak köpürdüğü en coşkun yerine fırlatıvermiş. Ve adamın gözleri önünde batmış, bir daha da su yüzüne çıkmamış.

Kaç yıl önce vukubulmuş bu facia, bilmiyorum. Şefin bende kalan fotoğrafı beyaz atı ile ırmak kıyısında dolaşmaları.

Evet şefin beyaz bir atı vardı ve bir de güvercinleri. Bozkır'ın ortasında bir yalnız adam, ata ve güvercinlere sığınmış işte. Atın ahır su deposunun bitişiğinde idi. Bir kez makasçının dilsiz kızı ile birlikte korka, korka oraya kadar gittik. Aralık kapıdan bağlandığı yerde yemini yiyen ata baktık. Ürken güvercinler şakırtılı kanat vuruşları ile havalandılar.

Şef bazı günler güneşin battığı o kızıl saatlerde atıyla ırmak kıyısında belirir, suyun aşağılara doğru kıvrıla kıvrıla giden akıntısını takip eder; görevinin gerektirdiği saate kadar kaybolur, sonra yine öyle sessizce dönerdi. Atı koşturduğunu hiç görmedim. Söylentiye göre karısının cesedini bulamamışlar. Yitip gitmiş.

Biz babamla o saatlerde, yani babamın işten dönüp elindeki çıkını anneme verip, beni omuzuna aldığı ve birlikte ırmak kıyısına indiğimiz saatlerde, bambaşka bir heyecanı yaşadık. Babam gündüzden yemleyip ırmağa saldığı, bir ucunu kıyıdaaki yılğnlara bağladığı oltalarını çekerdi.

İri pullu, bıyıklı sazanlar oltayı gere gere gelirdi. Annem bıkmıştı artık balık ayıklamaktan, hem midesi bulanıyordu, hamile kadın. Çoğunu bana verir "Götür bunu makasçının evine" derdi. Meğer o baykuş suratlı makasçı balık gününü bekler, şarap şişesini o gün birden ikiye çıkarırmış.

Annem beni leğende yıkardı. Yaz-kış demeden tulumbadan su çeker, moraran parmakları ile çamaşır çiteler; her bir yanı tertemiz, gül gibi yapardı.

Babam onu hiçbir işinde yalnız komaz, kendi gömleğini, pantolonunu ütüler, yemek bile yapardı. Birlikte erişte keser, hatta reçel kaynatırlardı.

Annemle babamın birbirlerine duyduğu aşk, gün geçtikçe azalacağına artmış, bütün o yolculukları sürgünleri, yoksulluğu, çaresizliği birlikte göğüslemişlerdi.

Kış gelir, saç sobanın üzerindeki mavi çinko demlik cızırdamaya başlar, babam hiç yanından ayırmadığı daktilosunun başında kimbilir neler yazar, annem sebirde söküklümüzü diker, vagon evin penceresinden dışarıda savrulan kar tanelerine büyüü ışıklar düşerdi.

Bu masal hiç bitmeyecek, ben çocuk şehzade hiç büyüyecek sanırdım. Annemin hamileliği ilerlemiş, günü yaklaşmıştı. İki canlı giriştiği o ağır işler, o yorucu günler narin vücudunu hırpalamış demek. Bir gece dayanılmaz sancılar ile uyandı. Babam ne yapacağını şaşırılmıştı. Gece kıyafeti ile, dışarıda esen fırtınaya aldırmaksızın makasçının evine koştu. Makasçının karısı annem için elinden geleni yaptı. Kanlı bezler çıkardılar altından, kaynar sular ile yıkadılar. Ben yorganı başıma çekmiş ağlıyordum. Babam paltosuna bürünüp kendini dışarı attı. Sabahı zor ettik, lakin annem iyileşmedi.

O gün istasyon şefi, makasçı, makasçının karısı, dilsiz kızı ve ben babamla annemi gözyaşları içinde tirene bindirdik. Yakınlarda olan şehre, hastaneye gidiyorlardı. Dilsiz kız beni kucağına almıştı. Annem soğumuş dudakları ile yüzümü gözümü öptü. Onlar gitti biz kaldık. Başımı dilsiz kızın omuzuna gömmüştüm. Artık makasçının evindeydim. Dilsiz kız ile koyun koyuna yatıyorduk. Aradan kaç gün geçti.

Babam tek başına döndü. Elinde bir bohça, bana bir mızıka almış. Gülümsüyordu, ama bunda bir tuhafılık vardı. Kimse konuşmadı. Uzun, gergin bir sessizlik. Babama, dilsiz kıza bakıyordum. Göz göze geldik. Kızın dudakları titremeye başladı.

Yavaşça yerinden kalkıp pencereye gitti. Ben de peşinden gittim. Dışarıda kar yağıyordu. Kar her yanı ört-



müştü. İstasyon şefi, başı önüne düşmüş, beyaz atı ile karların arasından geçip gitti. Yaz boyu kovaladığım kargalar, az ileride, gözlerini cama dikmiş hareketsiz duruyorlardı.

Babam beni aldı, birlikte vagon evimize geldik. Bohçayı açtık. İçinden annemin soluk pembe mantosu, başörtüsü, yıpranmış kunduraları, aynası ve tarağı, yüzüğü, küpeleri çıktı. Babam bir süre bunlara baktı. Parmaklarının ucuyla dokundu. Sonra kapadı bohçayı. Uzanıp elimden mızıkayı aldı.

Beni kucaklayarak vagonun tek penceresinin önündeki sedire götürdü. Aşağılarda ırmak sessiz sedasız akıyor, kar taneleri ağır ağır dökülüyordu. Soğuktan vagonun içi. Babam bir kolu ile sardı beni. Başımı, saçlarımı öptü, kokladı. Sonra mızıkayla bir şeyler çalmaya başladı. Ne güzel, ne acıklı, ne tatlı çalıyordu. Birlikte ağladık. Babamı ilk kez ağlıyorken görmüştüm.

Dedim ya, ben o zamanlar on altı yaşındayım. Cılızım, çöp gibi bacaklarım, kollarım. Ama hırslıyım, atılğam. Yahu babama mı çekmişim ne, hiç bir işte dikiş tutturamıyorum.

Hangi iş kardeşim, sen lisede talebe değil misin. Doğru, lakin sabahçı-öğleci okuyoruz o gariban lise binasında.

Ülkemizde bitmez tükenmez eğitim seferberlikleri yapılır ya; işte onlardan birinin en hızlı döneminde, her şehre, kasabaya, hatta nüfusu tutsun tutmasın siyasî bir değeri olan her beldeye bir müdür-bir mühür ortaokullar, liseler açılıyor; bizim kasabaya da açmışlar bir lise. Talebe çok, hoca yok. Askerlik Şube Başkanı, Veteriner, Hükümet Tabibi ağzı laf yapan mülki âmirlerden hevesi olan herkes derse geliyor. Biz liseliler sabah gidiyoruz mektebe, öğleden sonra ortaokul talebesi bağıra, çağıra sınıfları dolduruyor.

Öğle sonları boştayım. Kahvede garsonluk, Orman idaresinin ağaçlandırma projesinde fidan dikimi, pazarda karpuz sergisi, yazlık sinemada fındık-fıstık-gazoz satışı, bir sürü işe girip çıktım.



O yıllarda sinemaya daha çok kovboy filimleri, korsan filimleri, Herkül-Masist filimleri geliyor. Bu filimlerin etkisinden midir nedir, kasabanın gençleri topluca vücut yapmaya soyunmuş durumda.

Bir su borusunun iki ucuna kalıp-beton dökülerek halterler icat ediliyor, ağaçların uygun dallarında barfiks çalışanlar oluyor, hiçbir şey bulamayanlar yuvarlak sel taşlarını kaldırıp indirerek kas geliştirmeye çalışıyor-  
du.

Kaportacı İsmail Usta'nın genç irisi çırağı Erdoğan iki binlik rakı şişesine kum doldurmuş, ağızlarını kaynak yapar gibi tıpalamış, labut çalışa çalışa koltuk altı kaslarını, göğüslerini, pazularını davul gibi şişirmişti.

Derisine yapışan saks mavisi bir naylon fanila giyer, kısa kollarını omuz başına kadar kıvrır, pazularını şişirerek kasım kasım geçerdi caddeden.

Adı Üçgen Erdoğan'a çıkmıştı. Saçlarını ıslatıp, ıslatıp geriye tarar; Akşam sanatta okuyan kızlara caka satar-  
dı. Onun yoluna çıkmak, ona posta koymak, "Şşşt.. Yengeniz olur ha..." diye işaret ettiği kıza yan bakmak kimsenin haddi değildi.

Söz aramızda, o yıllarda, o dağlar ardında kalmış kasabada, bir kızla bir oğlanın değil gizli gizli buluşup konuşması, şöyle yolda bir an olsun yan yana gelmesi bile zordu. Maazallah bir duyulurirse kan çıkar, kıyamet kopardı. Biz mahallenin zayıf, çelimsiz, yeni yetme delikanlıları Üçgen Erdoğan'ın bütün kızları tavladığını düşünür; aynı yolu takip ile halterlere, dut dal-

larına, kum dolu şişelere saldırırdık.

Oysa şöhreti "Üçgen" e çıkmış olsa bile, yüzü gözü makine yağına bulanmış, bir fukara kaportacı çırağına hangi kız dönüp bakardı ki...

Babam o yıllarda arzuhalcilik, aynı zamanda dâvâ vekilliği yapıyordu. Dava vekili dediğin bir nevi avukat. Hani eskiden avukat yanında çalışmış ya; kanundan, mahkemeden haberi var. Hem benim babam oldu-bit-ti gazete okur, kitap okur, yanından hiç ayırmadığı Remington marka eski daktilosunda geceler boyu takatuka birşeyler yazardı.

Sarıkaya Otel ve Kiraathanesi'nin bir köşesine koyduğu tahta masaya yerleşmişti. Masa cam kenarında idi ve yanında küçük bir sehpa dururdu. Sehpanın üzerinde gelişkin bir küpe çiçeği, onun da üzerinde duvara asılı bir saka kafesi.

Babam saka beslerdi.

Yeniçeri kuşu imiş ne demekse.

Gözlüklerini takıp, alışkın elleri ile makinaya kâğıdı geçirip yazmaya girişti mi; saka da ötmeye başlar; daktilo sesi ile saka cıvırtısından mürekkep tuhaf bir konser Sarıkaya Otel'i'nin kiraathane denilen giriş kısmını doldururdu.

Yetmişbeş-seksen yaşlarında, ama hâlâ dik duran, ak saçları alabrus tıraşlı, bıyıkları nikotin sarısı, eli kehribar tesbihli Emin Efendi otelin sahibi idi. Soyadı Sarıkaya.

Eskinin beylerinden.

Çok malı mülkü varmış bu Emin Efendi'nin. Hepsini fırtınalı gençliğinde yemiş tüketmiş. Kala kala bu otel ile Sarıkaya köyünde bir miktar bağ, artık pek çalışmayan bir su değirmeni ile verimsiz tarlalar kalmış. Vaktiyle her şişe rakıya bir kırmızı lira verdiği söylenir. Babamla birlikte cumaları namaza gider. Karlı kış gecelerinin ıssızlığında kahvedeki mangalın başına çöküp kafayı çekerlerdi.

Emin Efendi çakırkeyif olup, sekiz köşeli kasketini ensesine yıkarak babama takılır:

- Yahu Ali Bey, sen ne biçim sosyalistsin. Hem cumaya gidiyon, hem kafayı çekiyon.

Babam sönmüş sigarasını yakarken.

- Benim lakabım sosyalist Emin abi, derdi.

Emin Efendi severdi beni.

Kahveye her girişimde yanına çağırır, saçlarımı okşar, aslı bey olanların o tabii cömert tavrı ile yelek cebinden çıkardığı bozuk paraları avucuma tutuştururdu.

Bir iki karı almış, evlat sahibi olamamış.

Sarıkaya Otel ve Kiraathanesi tek katlı, kasabanın bütün eski binaları gibi kırmızı kiremitli, uzun bir bina. Kahve girişte, otel arkada.

Çay Ocağı'nın yanında devasa bir su küpü dururdu. Kasabaya su şebekesi döşenmiş, evlere musluklar takılmıştı. Lakin ahali bu klorlu şebeke suyuna alışama-

muş, içmek için eskiden kalan çeşme sularına rağbet ediyordu.

Kahvenin emektarı Kurban Emi ile birlikte omuzlukları kuşanır, Ortaçeşme'den su taşırdık. Su doğruca küpe girer, küp domur domur terleyerek suyu soğutur, bir de küpün toprak tadı suya ilave olunca yaz günlerinin bunaltıcı sıcaklığında tadına doyum olmazdı.

Kasabanın kulağı kesik ihtiyarları, sırf bu küpün suyundan içmek, Emin Efendi'ye takılmak için kahveye gelir, bitip tükenmeyen domino partilerine otururlardı. Kahvenin karşısında Foto Tombul'un dükkanı, önünde yaz günleri bodur akasyanın gölgesine çektiği körüklü makina... Mehmet Güleç gerçekten kilolu vücutu ve soyadına yakışan taşkın gülümsemesi ile müşterileri duvara gerdiği kara perdenin önüne oturtur; "Nene yüzünün resmini alacağım, hele aç yüzünü" diye vesikalık çektirecek ihtiyar köylü kadınlarla cebelleşir, ömürlerinde nâmahreme yüzlerini göstermemiş bu kadınların umutsuz lakin inatçı dirençleri karşısında kan-ter içinde kalırdı.

Onun yanında Berber Adem, onun yanında Leblebici Tâhir, en uçta ise Aşçı Lütfi Efendinin küçümen dükkanı sıralanırdı.

Lütfi Efendi'nin dükkanında kurufasulya-pilav yahut ciğer yahni pilav-üzüm hoşafı ile tıkabasa karınlarını doyurup çıkanlar ulu çınarın gölgesine tünemiş Gazozcu Nurettin'in seyyar tezgahuna yanaşır; onun kendi imalatı gazozundan kana kana içerlerdi.



Nurettin'in başında Meksika usulü geniş kenarlı bir hasır şapka. Nereden bulmuş acaba? Şişeleri karcıların Aladağın doruklarından kör karanlıkta indirdikleri, artık sıkışıp buza dönmüş kar kütüklerinin üzerine yattırır; ara sıra bunları şakırdatarak döndürür, açacağı şişeyi şöyle havada bir iki zıplatır, sonra kar kestiği kör testerenin sırtı ile kapağına hızla vurarak mantar gibi patlatırdı.

Kasabanın çocukları Gazozcu Nurettin'in çevresinden ayrılmaz; küçümen yumuk eller sıkı sıkı tuttuğu bozuklukları tezgaha boşaltır, bazan külahta dondurma, bazan vişne şerbeti veya limonata isterlerdi.

Çok geçmez bir döküntü fayton, sıcaktan kulakları düşmüş atları ile sokak başından belirir, sinemacı Refik'in tayfası ağızlarında teneke megafonlar, afişler, arkalarında bir yığın çocukla şamatayı göklere çıkarıp yeni gelen filmin reklamını yapardı.

Babamın etrafında uzak dağ köylerinden inmiş, bıyıkları ağızlarına dolan, kuşaklı kunduralı, iri yarı, yanık yüzlü dil bilmez adamlar olurdu.

Kan davaları, yıllar süren mera-arazi davaları, doğum-ölüm-askerlik-nüfus-vergi işleri olurdu. Babam dertlerini iyice anlamak için gayret gösterir, bir iki kelimeden ibaret cümlelerini ağızlarından adeta kerpetenle söküp alırdı. Bize tereyağı, çökelek, taze peynir falan getirirler; babam yayla çiçeği kokan bu nevaleyi muhafaza edemeyeceğinden olacak sağa-sola dağıtırdı. O zamanlar Anadolu'nun bu unutulmuş kasabalarında

buzdolabı falan yoktu.

Hemen her gittiğimiz yerde kiralık ev bulmak mesele olduğundan Emin Efendi imdada yetişmiş, "Ağalık vermekle, yiğitlik vurmakla" düsturuna göre eski marbasından olup o yıllarda işportacılık ile geçinen Çerçi Abdullah'ın avlu gerisindeki müstemilatını tutmamıza aracılık etmişti.

Çerçi Abdullah yaşlı, çipil bir adamdı. Sarışın çiçek bozuğu bir yüzü vardı. Traş gecikmiş kırçıl sakalları ufaklık suratını iyice küçültür, başından yaz-kış çıkarmadığı yün başlığı ile dolaşır, kekeme dilinden ne dediği pek anlaşılmazdı.

Evi bahçeli ve ahşap olup, bir cephesi sokağa bakardı. Biz bahçenin gerisinde galiba bir odası tandırdamı, öteki ambar niyetine yapılmış ilave binada kalıyor, aynı bahçe kapısını kullanıyorduk.

Bahçede bir büyük dut, bir iki zerdali, vişneler, dallarını oturduğumuz odanın penceresine uzatan bir yaz elması, duvar diplerinde kızılıklar ve her bahar mor salkımlarını sokağa sarkıtan leylaklar vardı.

Çerçi Abdullah vaktiyle dağ köylerinden birine giderken katırı ile birlikte yardım yuvarlanmış, bir bacağı onulmaz biçimde sakatlanmış, topal ayağı ile artık işini yapamaz olunca çerçiliği bırakmıştı.

Sarıkaya Oteli'nin bitişiğindeki küçümen aralığa bir işporta tezgâhı kurmuş, oracıkta rızkını aramaya başlamıştı. Ayna, tarak, jilet, çakı, çakmak, çakmak taşı, çak-



mak fitili, benzin, don lastiği, çapa, fırkete, el feneri, fener pili, tırnak çakısı, boncuk, cep defteri, saat kordonu, kuka, çay bardağı vesaire satıyordu. Toplasan on, on beş metrekaare etmez bu küçük arsa bu gölgeli boşluk başımıza ne işler açtı, yeri geldiğinde nakledeceğim.

Bizim evin karşısında bir ana-kız oturuyordu. Kasabanın yerlilerinden. İlkokul öğretmeni Saadet İncekara ile annesi.

Saadet Hocahanım "evde kalmış" tabir edilen bir kız. Kıvrık saçlarını oksijenle sarartmış, etine dolgun, güldüğünde yanakları çukurlaşan, bana göre epeyce güzel bir kadındı.

Anasının anlattığına bakılırsa ne doktorlar, hakimler istemiş de, Saadet "gönline göre" birini bulamadığından taliplerini geri çevirmişti. Yaşlı kadın içini çeker, "Aah, ah... Kızımın mürüvvetini bir görebilseydim" diye dertlenirdi.

Daha bizim Çerçi Abdullah'ın evine taşınmamızın üzerinden bir hafta geçmemişti ki; Saadet Hocahanım elinde bir tencere zeytinyağlı yaprak sarması ile kapıyı tıklattı.

Babamı ne zaman görmüş, ne zaman gözüne kestirmiş.

Güya Çerçi Abdullah'ın karısı Şadiye diyesiymiş ki; "Garip bunlar anam, kimsesiz. Ana yok, baba yok, elde avuçta yok. Emin Efendi'nin himmeti, bizimkinin

gayreti ile şuracığa yerleştiriverdik. Saadet kızım, sen sen ol, ara-sıra gözet bunları. Evlerine sıçan düşse başı yarılır".

Ben babamın tuhaf bir cazibe taşıdığını o yaşlarımda bile anlıyordum. Bir sokaktan geçsek, kalabalık bir mekâna girsek, kadınlar gözucu ile kendisini süzerlerdi. Güzel adamdı babam.

Gördüğü ilgiden memnun, hatta mağrur, hiçbirine pas vermeden yürüyüp giderdi.

"Kadınlara ilgisizmiş gibi davranacaksın. İşin sırnı burada" derdi.

Söylemiştim ya, bayağı arkadaş idik.

Böyle böyle Saadet Hocahanım bana pervane kesildi. Derslerime yardımcı oluyor, çilek reçeli, nar şurubu, pasta-börek ne yaparsa getiriyor, beni âdeta kuş sütü ile besliyordu.

"Gelinim sana söylüyorum, kızım sen anla" misâli.

Babam bu yoğun alakaya karşılık verdi mi? Bilmiyorum.

Bilsem de söylemem.

Lakin anneme olan bitimsiz aşkının ömür boyu sürdüğünü, onun bıraktığı boşluğu bir başkasının asla dolduramayacağını adım gibi biliyordum.

Evlilik cüzdanından çıkardığı resmini büyütmüş, duvara asmıştı. Bilhassa sabahları işe gitmek için evden çıkarken fotoğrafa birkaç kez bakmadan edemezdi.

Görenler sanır ki bu bakışma onu üzer, içini gam-kasa-

vet basardı. Hayır. Tam tersi. İçi açılır, yüzüne aydınlık vurur, bir ıslık tutturarak kapıdan çıkardı. Annem sanki babamın içinde şarkı söylüyordu. Çok güzel okurdu annem. Hamiyet ile Safiye arasında bir yerde. Vagon evimizde, ırmağa bakan pencerenin önüne oturur, birlikte ve alçak sesle söylerlerdi.

*Andıkça geçen günleri hasretle derinden.*

veya

*Ah bu gönül şarkıları*

gibi şeyler.

Geceleri bazan babamın müzik sesi ile uyanırdım. Daktilo başındaki mesaisine ara verir, pencereden bir süre dışarıya, bahçede hışırdayan ağaçlara dalar, sonra peşpeşe hüznü dolu parçalar çalardı. Bense bir türlü benimsememiş, müzik çalmasını öğrenmemiştim. Her elime alışımında annemi, ondan geri kalan eşyaları, soluk pembe mantosu ile yıpranmış ayakkabılarını hatırlıyordum. Babamla birlikte ağladığımız o soğuk günü. Ama fotoğraf öyle değil.

Evde yalnız kaldığımız zamanlarda, ben de duvardaki fotoğrafa dalar, annemin o sarı lepiska saçlarını, mavi berrak gözlerini hayal eder, sanki az sonra kapıdan giriverecekmis gibi bir hisse kapılırdım.

Çerçi Abdullah ile Şadiye'nin uzun süre çocukları olmamış. Tam umudu kestikleri yıllarda Cenab-ı Hak bir oğlan çocuğu ihsan etmiş.

Bunlar çocuğu yere göğe koyamaz bir biçimde büyütürken zavallı Celal on üç, on dört yaşlarında amansız bir hastalığa yakalanmış.

Kas erimesi var çocukta.

O yılların şartları, yoksulluk, çaresizlik içinde devasını bulamamışlar. Oğlan gözlerinin önünde eriyip gidiyormuş. Biz tanıştığımızda artık yürüyemez hale gelmişti. Okumaya meraklı, içedönük, duygulu bir çocuk.

Sokağa bakan pencerenin girintisine oturturlar, gün boyu orada kalırdı. Gelip geçene baksın da oyalansın diye.

Çerçinin akrabalarından içeri girmiş çıkmış biri boncuk işlemeyi öğretmiş Celal'e.

Boncukların renkli, ışıltılı dünyasına dalınca kendini ve derdini unutturdu.

Neler yapmazdı ki.

Dedim ya ince çocuk.

Bilezikler, kolyeler, nazarlıklar, tesbihler, çiçekler. Hatta bir halkada karşılıklı sallanan bir çift muhabbet kuşu bile işlemişti.

Hani uzun yol şoförleri dikiz aynasına asar da yol boyu arabanın içinde bir kuş civıltısı var sanırlar ya, onlardan işte.

Babası bunları tezgâhında satıyor, Celal'in o hali ile ai-

le bütçesine katkısı oluyordu. İşe gitmeyip, dersi de astığım aylak günlerde, gölgeler evin sokağa bakan yüzünü aldığı anda, Celal pencerede, ben pencere dibine dayadığım tahta iskemlede oturur; saatlerce konuşurduk. O boncuk işlemeye devam ederken, ben babamın kitaplarından birine daldardım. Kâh Panait İstradi'nin "Baragan'ın Dikenleri"ni Kâh Dostoyevski'nin "Beyaz Geceler"ini okurdum. Turganyev'in "İlk Aşk"ını Celal'e de okudum. Biz öyle orada kendi dünyamıza dalmış, ilkgençlik heyecanlarımızı kitaplarla birleştirirken; Kız Sanat Okulu dağılır, kasabanın liselilere nazaran daha gelişkin kızları birer ikişer önümüzden geçer; arkalarından güya kızlarla hiçbir ilişkileri yokmuş da tesadüfen oradan geçiyormuş pozlarda delikanlılar, tedirgin adımlarla onları takip ederdi.

Derken Ayla değirmi çehresi, kestane rengi saçları ile köşeden çıkardı.

Savcının kızı Ayla.

Mektebin en güzel kızı Ayla.

Celal'in elleri titremeye başlar, boncuklar pıtır pıtır pencere boşluğuna yuvarlanır, ben nefesimi tutarım, çok gergin bir durum olurdu.

Kız ikimizi birden yakmaya ahdetmiş gibi meraklı bir gülümseme ile bizi süzüp geçirdi. Nihayet köşeyi döner ve kaybolur, Celal'le birlikte zor tuttuğumuz nefesleri boşaltırdık. Birbirimizin yüzüne bir süre bakar

ve yeniden Ayla'nın kaybolduğu köşeye dönerdik. Sanki o köşede bir iz, bir koku, bir renk kalmış gibi. Celal uzun zaman kendine gelemez, ipliğe boncuk takamazdı.

Neden sonra ben "Yahu ağzımız kurudu, bahçeden bir şeyler koparıp da geleyim" diye bir bahane uydurur kalkardım.

O yıl, son güzde, yağmurla rüzgâr sokakları süpürdüğünde; Çerçi Abdullah, babam ve Emin Efendi kafa kafaya verip bir plan yaptılar. Abdullah'ın işporta tezgâhının bulunduğu küçük aralığa elbirliği ile bir dükkân kuracak, Çerçi'yi kardan, soğuktan kurtaracaklardı. İşi Tatar Usta'ya verdiler.

Tatar Usta kar yağmadan Çerçi'yi dükkâna sokacağına söz verdi.

İlk haftada temeli atıp, duvarlara çıktılar. Sıra ahşap cephe, kepenk, kapı, çatı işine geldi. Malzemeyi otelin önüne indirmişlerdi ki, Çarşıağası İskender Zopuroğlu avanesi ile beraber çıkageldi.

Emin Efendi'ye göre bu İskender düze inmiş eşkiyanın en sefili idi.

Ashını sorarsanız eşkiya bile değildi.

Yanaşma durduğu bey konaklarında eli uzun, nefsi azgın, kırdığı kırkı geçgin olduğu anlaşılınca tabanı yağlayıp güya dağa çıkmıştı.

Bilenlerin anlattığına göre bir zaman dağ eşkiyasının ayak işlerini görmüş; zaptiyelerin eşkiya milletine alıcı



kuş gibi yumulduğu demde ortaldan kaybolmuş, İran'ı, Turan'ı dolaşmış, parti patırtısının ortalığı tozadumana buladığı sırada yeniden zuhur etmişti. Sütten çıkan kaşık gibi bu defa particilerin davulunu çalmaya başladı. Dağda gezdiği yıllar güya namına Zopuroğlu denilmiş diye kendine bu soyadını almıştı. Mütegalibeden olup tek parti devrinde Belediye Reisiği de yapan Kamil Zeki Bey, bunu düpedüz zabıta âmiri demek olan Çarşıağalığı'na tayin etmiş; bütün kirli işlerini Zopuroğlu marifeti ile gördürmüştü. Kamil Zeki Bey öldü, meydan bu şerefsize kaldı. Nasıl olduysa oldu reisin koltuğuna kuruldu.

Zopuroğlu zavallı çerçiyi hiç adamdan saymayıp babamla Emin Efendi'ye karşı:

- Ağa, yakışsız bir iş olmuş, izin almadan temel atmışsınız, burası Belediyeye aittir, yıkın, deyince babam sakın ama kararlı:

- Nerde tapu, nerde belge, bu toprağa henüz kadastro bile girmemiş, getir resmi evrakı yıkarız o zaman cevabını verdi.

Emin Efendi:

- Yahu ne Belediyesi be. Bura bizim Otel'in arsasıdır, cümle âlem bilir, diyecek olduysa da Zopur'un melanetini bildiğinden ve dalaşmayı göze alamadığından lâhavle çekip kahveye yöneldi. Yaşlanmıştı Emin Efendi.

Zopur kendisine karşı gelenin asıl babam olduğunu

anlamış, ona dönmüştü.

Gözlerini belerterek:

- Yâ... Demek resmi evrak istiyorsun. Ulan sana evrakın şâhını getireyim de gör hurbo arzuhalci, diye tehditler savurup uzaklaştı.

Meğer niyeti çerçiyi o küçümen yerden atmak, kendi akrabasından birini oraya oturtmakmış. Sonradan öğrenildi. İşin tadı kaçmıştı.

O gece polis bizim evi bastı. Evde "muzır neşriyat" bulundurulduğu için hakkımızda ihbar varmış.

Evimizin fazla bir girdisi çıktısı, ocağı bucağı yoktu. Polisler az zamanda her yana baktılar, en fazla babamın kitaplarını karıştırdılar.

Sıra o meşhur çekmeceye gelince babamın rengi attı. Paniklediğini belli etmemek istiyordu. Böylesi durumlarda hep ıslık çalar. Tabii komserin kıravatına karşı ıslık çalamazdı o anda. Yine de dudaklarını büzüp içinden üfürmeye durdu.

Çekmece açıldı.

Aile fotoğrafları. Annemin çok sevdiği uçuk mavi, yassı küçük kolonya şişesi. Babam bunu anneme ilan-ı aşk ettiği günlerde göndermiş. Alçıdan bir küçük ceylan biblosu. Bir camı düşmüş güneş gözlüğü. Benim muzıka. Bazı evraklar falan. Pelvan Sülüman'ın hamayılı. Karıştırdılar ve "Yok bi şey" diyerek kapadılar çekmeceyi.

Babam artık kendini tutamayıp ıslığından bir iki nota fırlattı.

Herkes "no'luyor" diye birbirine baktı.

Sonra gülüştiler.

Komser "Sizi üzmedik inşallah Ali Bey" dedi, adliyeden tanışıyorlardı zaten. Babam "Estağfurullah efendim, vazifeniz" dedi. Bahçeye çıktılar.

Komiser bir köşede babamla biraz daha konuştu.

Sonra gittiler.

Biz kaldık başbaşa.

Ben sedirde pencereye yakın oturuyordum.

Babam odanın ortasında dikilmiş bana bakıyordu.

Açıklama sırası bana gelmişti besbelli.

Hiç konuşmadan pencereyi açtım. Oradan uzanıp elmanın dalına asılı torbayı çekip aldım. Babam sessiz beni izliyordu.

Torbadan top oynarken giydiğim, iyice eskimiş keten ayakkabılar, eşofmanaltı, kirli fanilalar, çoraplar çıktı önce.

En altından babamın dosyası.

O geceler boyu daktilo başında taka-tuka yazdığı yazılardan oluşan dosya.

Babamın gözleri hayretle açıldı, şaşkın gülümsemesi kahkahaya dönüştü. Yaklaştı, kollarını açarak sardı beni. "Aslan oğlum... Aslanım benim" diyerek ayaklarımı yerden kesti, odanın ortasında döndürmeye başladı.

Bir süre baba-oğul sarmaştık.

Sonra o bir yana, ben bir yana yuvarlandık.

İyice sakinleştikten sonra babam:

- Eee, diye başladı. "Anlat bakalım"...

Ben biraz sıkıntılı, lakin babamın neşesinden cesaret bularak "Çok merak etmişim" dedim, "Bunca yıldır neler yazıyorsun" diye. "Özür dilerim. İlk kez senden gizli bir iş yaptım..."

Şeytan ne zaman dürtmüştü bilmiyorum. Bir ikinci üzeri coğrafya ödevi olarak hazırladığım Avrupa haritası'nı çizip bitirdikten sonra gözüm babamın çekmesesine takılmıştı. Gidip açtım, zaten kilitle değildi.

Ailemizin özel tarihi ile karşılaşmış, babamın mahremiyetine girmiştim. Az önce saydığım eşyalara dokundum. O küçük mızıkayı öttürdüm. Vagon evimizin üzerinden havalanan kuşlar odaya doluverdi.

Sıra babamın dosyasına geldi.

Buruşup ipe dönmüş mor bir kurdela ile çaprazına bağlanmıştı.

Açtım ve bir yerinden okumaya başladım. Bana tesadüf eden bölümde gazetelerden kimbilir ne niyetle çıkarılmış notlar vardı:

- Yurtdışına gidecek işçiler için yeni kolaylıklar sağlanıyor. Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem konu ile ilgili geniş bilgi verdi.

Babam altına el yazısı ile not düşmüş. "Biz de mi git-



sek acaba?"

- Prenses Fazıla'nın eşi Hayri Suat Ürgüplü 79. dönem yedeksubay adayı olarak Levazım Okulu'ndaki kitasına katıldı. Ürgüplü ilk gün kurufasulye yedi.

Babamın notu: "Pasta-börek yiyecek değil a. Asker Ocağı bu."

- Arçelik peşin 2014 lira, taksitle 2.500 lira.

- Akkışla Belediye Başkanı istifa edip çöpçü olmak üzere Almanya'ya gidecek. Babamın notu: "İşte memleketin halini gösteren en güzel fotoğraf."

- Zeki Müren'in Kumburgaz'daki evinin bahçesinde TPAO'nun yaptığı sondaj sonucu petrole raslanmadı. Not: "Yok deve. Bir de çıksaydı bari. Hep birlikte bu petrolü millileştirelim diye bağırırız. Bağır bağır, kulaklar sağır".

- Etibank'ın Ambarlı Santrali için eleman alınacak. Aranan nitelikler: Askerliğini yapmış olmak. 27 yaşından gün almamış olmak. Mektupla müracaat P.K. 5-Küçükçekmece.

- Muhtelif memleketlerde on altı şehir gezen altı kişilik "Çöp Tetkik Heyeti" Belediye Meclis Başkanlığına verdiği üç sahifelik raporda çöplerin yakılarak gübre haline getirilmesi için üç yüz milyon liraya ihtiyaç olduğu belirtilmiş, çıkar yolun "çöpleri denize dökmek" olduğu ifade edilmiştir.

Not: "Yuh be! Bunu öğrenmek için Avrupa'da on altı şehir gezdiniz demek. Bu konuda mutlaka yazacağım".

Dosya bir nevi kırkambar idi.

İlaç tarifeleri -Meselâ: Kuşburnu marmeladının basur illetine birebir olduğu- bazı dergi ve gazetelerden kesilip yapıştırılmış sosyal içerikli makaleler, beyitler, şiirler, fıkralar... Şiirlerden birini okuyorum.

*Bir vakte erdi ki bizim günümüz  
Yiğit belli değil mert belli değil  
Herkes yarasına derman arıyor  
Devâ belli değil dert belli değil*

*Adalet kalmadı hep zulüm doldu  
Geçti bu baharın gülleri soldu  
Dünyanın gidişi acaip oldu  
Koyun belli değil kurt belli değil*

*Çerh bozulmuş dünya ıslah olmuyor  
Fukara ehlinin yüzü gülmüyor  
Ruhsatî de ne dediğin bilmiyor  
Yazı belli değil hat belli değil*

"Avcı kedi mırlamaz", "Erkek seldir kadın göl", "Şahin sinek avlamaz", "Leyleği kuştan mı sayarsın, yazın gelir kışın gider" gibi atasözlerinin başlık olduğu, bir iki sayfalık kısa yazılar.

Annemi nasıl kaçırdığının hikâyesi: "Bahtımın Yıldızı" başlığı altında. Ortaokul kâtibî iken başından geçen olay: "Nasıl sosyalist oldum" başlığı ile.



Kalın, ağır bir dosya, dalmışım.

O sırada bahçe kapısı gıcırdadı.

Biri geliyor telaşı ile dosyayı torbanın içine koyduğum gibi pencereden uzanıp elmanın dalına astım.

Top sahasından her dönüşümde ter kokan çorap ve fanilalar dert olur, babam yüzünü buruşturarak: "Oğlum, ya yıka şunları ya da at dışarı odayı kokutmasın" diye söylenmeye başladığından, çözüm yolu olarak bunu bulmuştum. As elmanın dalına havalansın.

İlk kez bir işe yaramıştı. Orada unutulmuş ve babamı kurtarmıştı. Kimbilir okumadığım sayfalarda daha neler vardı. Dosya ele geçmiş olsaydı elbette bir yerinden tutarlardı. Yine de babam: "Bu alçak Zopur bize kancayı taktı, sürer gider bu iş" demişti. Açıkçası "Yol göründü" mânasına geliyordu bu söz.

Oysa o günlerde ben, ilk aşkımın acılarını yaşıyor; sevda rüzgârı sivilcelerimin, bir türlü yatmayan kirpi saçlarımın üzerinden esip geçiyordu. Gidelim evet. Lakin Ayla'yı nasıl bırakacağım, onu görmeden nasıl yaşayacağım.

Benimle beraber kasabada pek çok delikanlı Ayla'nın aşkı ile tutuşuyordu. Ne var ki kızın bunlardan haberi yoktu. Bizimkisi tavşanın dağa küsmesi gibi bir şey. Romantik, platonik, o tonik, bu tonik neyse ne. İçimizde zehirli bir ur gibi büyüüp duran şey. Kimse kimseye hiçbir şey itiraf etmedi. Herkes acısını içine göm-

dü. Biri hariç...

Celal bir gün "Sana bir şey diyeceğim ama" diye başladı, gerisini getiremedi. Titriyordu. Yine o pencerede, ben tahta sandalyede, gölgeye sığınmıştık. Elinde mavi uzun boncuklardan yapılmış bir kolye, arada kırmızılar da var.

"Eee..." dedim.

Bir türlü başlayamıyordu, neredeyse ağlayacak. Ben de düşmedim üzerine, bekledim. Sonunda bütün gücünü, cesaretini toplayarak.

- Bak, dedi. Senden gayrı sırdaşım yok. Kimselere söylemezsin değil mi? Meraklanmıştım.

- Yahu bırak şimdi, ne diyeceksen de. Kolyeyi uzattı.

- Bunu Ayla'ya vereceksin.

Kolyeyi tuttum. Sanki elimi ateşe soktum.

- Benden ona bir yadigâr olsun, dedi ve sustu. Ben kolyeyi elimde evirip çeviriyor, ne diyeceğimi bilemiyordum. Ter basmıştı. Neden sonra "Elveda" der gibi.

- Selamımı söyle, diye bitirdi.

- Olur, dedim.

Nasıl olacaksa.

Kolyeye baktım uzun uzun. Bu maviler Ayla'nın mavi gözleri. Kırmızılar Celal'in kanlı gözyaşları. Peki ben nerdeyim? Benim kalbimde kanayan gül nerede? Bunu bana yapmayacaktın Celal.

Birkaç zaman sarhoş gibi gezip durdum. Kolye cebim-

deydi. Üzerime aldığım iŖ tehlikeliydi. Ayla ile nerede, nasıl konuŖacak; hangi cesaret ile Savcı'nın kızına kolyeyi verecektim.

İŖin hoŖ tarafı bütün bunların yanında, Ayla'yı görünce konuŖup konuŖamayacađımı, dilimin tutulup tutulmayacağını, kekeleyebileceğimi, terden sırsıklam, yüzüm-gözüm kpkrmuzı, sivilcelerim yerinden fırlamıŖ, saçlarım iyice dikilmiŖ, hiçbir Ŗey söyleyemedim yzgeri edip kaabileceğimi dŖnyordum ki; dayanılır gibi değil. Uykuyu durağı kaybettim. BoŖuna kaybetmiŖim.

Ayla ile karŖı karŖıya gelince bütün bunların hiçbirisi olmadı.

Demek ki gerçekten dedemin torunu, babamın oğlu imiŖim. Vay be, kendime ŖaŖtım.

Ayla'nın okula gittiği yolun en tenha kŖesinde karŖısına ıktım. Bir Ŗey soracağımı sandı durdu. Kısa bir an bakiŖtik. Kirpiklerinin gölgesi mavi gözlerini çevreliyordu. Biraz gülümsedi bile, ya da bana öyle geldi.

- Sana bir Ŗey diyeceğim Ayla, dedim.

- Buyur.

- Cell'i bilirsin değil mi, hani Ŗadiye'nin Cell.

- Ŗu bütün gün pencerede oturan ocuk değil mi? Nefesimi boŖalttım. Oh, be.

- Evet, dedim.

- Nesi var onun, hasta mı?

- Evet.

- Hiç dıŖarı çıkmıyor, sakat mı?

- Evet.

Yüzü bulutlandı.

- Ah, yazık, gencecik daha.

Biraz sessizlik oldu. İkimiz birden bir gören var mı diye iŖkillenerek sağa sola bakındık. Kolyeyi ıkarđım.

- Boncuk iŖler kendisi. Bunu da sana gönderdi, bir hatıra, dedim.

Kolyeyi aldı. Sevincini gizlemedi.

- Ne güzel. TeŖekkr ederim.

Kolyeyi formasının cebine attı.

- Selâmi var, dedim.

Yrd, bir kaç adım sonra omuzunun üzerinden bakarak:

- İyi olur inŖallah, dedi ve gitti.

Sonbahardı, leylekler gcyor, gazeller dökülüyordu. Ŗdm, ellerim cebimde kendimi yollara vurdum. Kasaba dıŖına ıkmıŖım. Kimbilir ne kadar yrmŖm. Karanlıkta döndüm.

Babam eve gelmiŖ, sofrayı kurmuŖ, beni beklemiŖ. Yüzüme bakınca ne gördü ise "Nerede kaldım" bile demedi.

Odanın ortasında durdum, biraz sonra titreyen sesimle "Baba hiç iŖtahum yok bugün" deyip kendimi sedire attım. Yorgunluk ve gerginlik içinde sızmuŖım. Neden sonra babam üzerime bir battaniye rtmŖ. Kolay değil, kasabada Ayla ile konuŖan tek delikanlı benim.

Ah bu kasabalar.

Hiçbir sırrın saklı kalamadığı küçük kasabalar. Benim Ayla ile o sokak başında ayaküstü birkaç cümle konuşmamı kimler gördü acaba? Ve bir anda kasabanın bir ucundan öteki ucuna kadar ne çabuk yayıldı bu haber. Akşam üzeri sinemanın önünde Üçgen Erdoğan'a rasladım. Bir kaç arkadaşı ile birlikteydi. Yine öyle kasıla kasıla geldi, önümde durdu. Sıkıntılı bir durum olduğunu anlamıştım.

- Ayla ile konuşmuşsun öyle mi?

- Evet konuştum.

Bir sağa bir sola arkadaşlarına baktı. Kollarını göğsünün üstünde birleştirip pazularını şişirdi. Bir kaşını kaldırarak.

- Ne konuştun peki.

- Hiç, derslerle ilgili. Benden Avrupa haritası istemişti.

İnanmamış gibi baktı. Bir elini tıpkı filimlerdeki gibi çenesine attı. Huzursuz kıpırdadı. Sonra tehdit dolu bir ses tonu ile:

- Yengeniz olur bilirsiniz, başka türlü konuşmaya kalkmayın.

Altan aldım.

- Öyle şey olur mu Erdoğan Abi.

Rahatladı, gülümsedi, tatlı-sert:

- Yakanım ha, demedi demeyin.

Bu Erdoğan ailesinden gizli, artist olmak için İstanbul'a kaçtı. Kendisinden bir daha haber almamadı.

Biz, yani Ayla ile ben, sonraki günlerde bir iki kez daha konuştuk. Ona Celal'in durumunu anlattım. Az bir ömrü kalmıştı. Kız dayanamayıp ağladı. Sonra "Senden bir ricam var" dedim. "Celal için bir mektup yaz, bir şiir, bir hatıra, ne bileyim ona bir şey ver. Son günleri mutlu geçsin diye".

Yürekli kızdı Ayla.

Nasıl tüm kasabayı, babasının forsunu, onca dedikoduyla hiçe sayıp benimle konuştu ise; bu ricamı da kırmadı. Birkaç gün sonra elinde bir kâğıtla çıkageldi.

Kâğıda güllü-karanfilli kenar süsleri yapmış, ortasına da bir kıta şiir yazmıştı.

İşte şiir:

*Kalbin umutla dolsun  
Dilerim yüzün gülsün  
O mavi kolye bende  
Ebedi hatıra kalsın*

Kâğıdı mavi bir zarf içinde Celâl'e verdim. Sen say dünyaları bağışladım. Gözlerinden sevinç yaşları boşandı. Okudu, okudu ağladı. Utanmasa yüzüne gözüne sürecek.

Yahu bir insan, hele Celal gibi felek vurgunu bir çocuk bu kadar mutlu olabilir mi?

Oldu işte.

Sevdiğim kız, ilk aşkı, beni değil onu mutlu etti. Var-sın etsin.



Helal olsun.  
Helal olsun be Ayla...

Bu işlerin üzerinden çok geçmedi. Babamı yine karakola çağırdılar. Galiba Zopur iyice bastırıyor, kendisini sindirmek istiyordu. Üstelik Ayla ile konuşma havadisimiz Savcı Bey'in hanesini dolaşarak, bire bin katılarak anlatıldığı, yani benim kıza düpedüz asıldığı, onu taciz falan ettiğim söylendiği bir sırada.

Babam bir akşam Sarıkaya Otel ve Kiraathanesi'ndeki eşyalarını, daktilo makinasını falan eve getirdi.

Saka kuşu ile küpe çiçeği kahvede kalnuştı. Anlamıştım. Yol göründü artık. İzin istedim. O gece Ayla'ların evi önünden bir karaltı gibi gizlice geçtim. Işık dökülen pencere perdeleri gerisinde o narin başını bir kere daha görebilirim umudu ile.

Göremedim.

Ahımak ıslatan hızlanmış, hava serinden soğuğa dönmüştü. Dudaklarım titreye titreye eve geldim. Babam birkaç parça eşyamızı toplayıp denk etmişti. Bütün dolaştığımız yerlerden hep böyle, bir gece ansızın, kimselelere haber vermeden ayrılmıştık. Yine öyle olacaktı.

Kasabaya ambar yükü getirmiş ve boş dönecek olan bir kamyon şoförü ile anlaşmıştı babam. Adam giderken bizi de alacaktı.

Yağmur hızlandı.

Bahçeye dökülen yapraklar hışırdadı. Babamla ikimiz

sessizce bekliyorduk. Herkes uykuda idi. Sadece uzaklarda kesik kesik yankılanan bir köpek havlaması.

Derken kamyon kapıya dayandı.

Eşyalarımızı karoserdeki brandanın altına yerleştirdik. Ben şoför mahalline çıktım. Babam Çerçi Abdullah'ın kapısını çaldı. Adam şaşkın, uzun beyaz donu, başında yün başlığı ile kapı aralığında gözükte. Birkaç cümle konuştular. Babam galiba anahtarları falan teslim etti, helallik aldı. Kapı önünde sarmaşıp ayrıldılar.

Ben o sıralar on altı yaşındaydım. Lise birde. Yüzümde sivilceler, saçlarım kirpi gibi.

Şoför mahallinden ıssız sokaklara, bahçedeki elmaya, ıslanmış leylak dallarına bakıyorum. İçimden son bir kez gidip Celal'e sarılmak geçiyor; dişlerimi sıkıyorum.

Neden sonra babam geldi. O da şoför mahalline geçti. Kamyon hırıltı ile kalktı yerinden. Geriye dönüp baktım. Son gördüğüm insan uzun beyaz donu, yün başlığı ile taşlığın ışığında bir hayalet gibi duran Çerçi Abdullah oldu.

Nereye gidiyorduk?..

Saka kuşu ile küpe çiçeği kahvede kalmıştı.

## II. BÖLÜM

Lise bitti.

Üniversite sınavlarına girdim, kazanamadım. Üst üste iki yıl.

Yüzümdeki sivilcelerin çoğu geçti, yerlerinde izi kaldı. Uzun saç moda oldu. Ben de uzattım saçlarımı, geriye doğru taramaya başladım. Hani bu sinir saçlar hiç yalmazdı ya; bunca yıl beni illet etmişti; şimdi yola geldiler, oh, güzel güzel tarıyorum. Traş olup şöyle aynada kendime baktığım zaman bayağı yakışıklı buluyorum. İnsan kendini beğenmese götürüp denize atar. Ama benimki kuru-sıkı bir böbürlenme değil. Görenler gitgide babama benzediğimi söylüyor. Bu kıyastan zevk alıyorum, babam yakışıklı adamdır.

Babam bir kitabevi devraldı.

Emekli ilköğretim müftetişi Cavit Bey'in dükkanı. Adam öldü, yaşlı karısı yalnız kaldı. Büyük şehirde çocukları vardı, geldiler, satıp savdılar, analarını da alıp gittiler. Cavit Bey sağlığında direnmiş; gitmem o apartıman denizine diyormuş. Buranın yerlisi, bahçeli evi var, köyde tarlaları. Lakin çocuklarının hiçbirinde gö-



zû kalmamış. Zaten kasaba giderek boşalıyor. Yerliler şehirlere göçüyor, onlardan boşalan evlere dağ köylerinden, Almancılardan yabancı insanlar yerleşiyor.

Kitabevi dedimse sözün gelişi.

Yaşlı adam defter, kalem, zimba, dosya, kırtasiye yanında ders kitapları ile bir miktar çocuk kitabı satıyordu. Bir nevi vakit geçirme, oyalanma. Zaten dükkan onbeş, yirmi metrekairelik küçümen bir yerdi.

Babamın ve artık tabii benim kitaplarla aramız sıkı fıkı olduğundan kasabaya geldiğimiz günlerde ilk tanıştığımız kişi Cavit Bey olmuştu.

Babam bir süre Cavit Bey'e gaz vermeye çabaladı. "Ya-hu kültür kitapları, romanlar, dergiler falan getirsek; şu mekânı şenlendirsek" diye fişekledi ya, nafile. Cavit Bey "Bu yaşta beni ticarete soyundurma, ağrımaz başıma iş açma" diye ayak sürüdü.

Babam yine de hemen her gün kitabevine uğrar, gazetesini orada okur, on defa baktığı kitap raflarına on birinci defa bakmaktan sıkılmaz, kahvesini Cavit Bey ile içer uzun süre çene çalardı.

Ben de Cavit Bey'e yardım ediyordum.

Posta kutusunu açar, ambardan gelen malları teslim alır, ara sıra dükkanı süpürür, sonra raflarda her nasılsa kalıvermiş bir güzel kitaba dalardım.

"Küçük Prens"i o dükkanda keşfettim.

Dükkanı devralınca babamla oturup ince ince planlar

yaptık. Kağıt üzerinde rafların yerlerini değiştirdik, ilave raflar koyduk. Getirteceğimiz kitaplar için kataloğlar üzerinde incelemelerde bulunduk. Burası küçük bir yer. Okuyan insan sayısı az. Zaten ülkemizde insanların okuma-yazma ile araları pek hoş değil. Sermayeyi kediye yüklemeyelim diye gençlere yönelmeye karar verdik. Başta öğretmen ve öğrenciler olmak üzere kendimize bir hedef kitle belirledik. Bu arada ihtiyaç kitaplarını da ihmal etmeyecektik. Öyle ya her eve bir çocuk bakımı, bir yemek kitabı, bir genel kültür ansiklopedisi gerekmez miydi. Elbette bunları da getirtecektik.

Kırtasiye çeşidini zenginleştirmeyi; okulların ders kitabı ihtiyacını karşılamayı düşündük. Duvarlara ünlü ressamların röprodüksüyon tablolarını asacaktık. Babam coşmuş, işe kendini bayağı kaptırmıştı. "Burayı bir kültür ocağı yapacağız, bak göreceksin" diyordu. Birkaç gün silip süpürdük, yılların birikimi ne de olsa, tozunu örümceğini aldık. Daha sonra badana, boya, derken sevimli bir mekan oldu. Marangoz Adem Usta yeni rafları getirip taktı. Babam evdeki kitaplarından gözden çıkardığı epeyce bir kısmını dükkâna taşıdı. Yayınevlerine sipariş ettiğimiz kitaplar, yeni kırtasiye malzemeleri geldi. Rafları, küçük vitrini dizip düzenledik. Babama vitrin dekoru olarak eski bir dünya haritasını tavsiye etmişim; Cavit Bey'in ıvır-zıvırı arasından çıkmıştı. Babam harita zeminine beyaz bir karton iliştiyerek üzerine "Hayat kitapla güzel" diye bir de ya-

zı kondurdu.

Biz böyle dükkanla uğraşıp didinirken; öğretmenler, öğrenciler, memur takımından okumaya meraklı kişiler, Yeşil Hanyeri matbaa ve gazetesinin sahibi Musa Çavuş, emekli ilkokul öğretmeni, kitap tutkunu Şeref Bey, Biçki-Dikiş Kursu hocalarından Sevim Hanım gibi tanıdıklar uğruyor; "Hayırlı uğurlu olsun" diyerek bizleri yüreklendiriyorlardı.

Musa Çavuş kendi eliyle hazırlayıp fırına verdiği bir tepsi patlıcanlı kebab; Sevim Hanım ise evinden kek getirdi.

Tabii saka kafesi ile küpe çiçeği de ihmal edilmedi. Babam Hanyeri kasabasına gelip yerleştiğimizde ne yapıp edip bu ikisini bulmuştu. Çoğunu bir gece ansızın terkettiğimiz beldelerde bırakmış olsak dahi; saka kuşu ile küpe çiçeği sürekli yenilenerek evimize demirbaş olmuştu.

İş bitti, yorulmuştuk.

Birer tabure çekip oturduk.

Kahveci çırağı çaylarımızı getirdi. Babam bir sigara yaktı, dumanını keyifle savurdu, bana döndü:

- Eee, ağa, nasıl oldu?

- Çok güzel oldu, dedim. Sonra içimi kemiren soruyu sessizce fısıldadım.

- Buraya yerleşiyoruz galiba.

Ömrünce mülkiyet hissini tatmamış, bir mekâna bağlanmamış gezginci Ali Bey, ilk kez kendine ait bir çatının gölgesinde yorgun ama memnun gülümsedi:

- Kimbilir...

Saka kuşu cıvıldayarak karşılık verdi. Baba oğul önce kuşa sonra sevgiyle birbirimize baktık. Geleceğin ne getireceğini kim bilebilir?

Dükkanın adını "Küçük Kitapçı" koymuştuk ve sıra tabela yazdırmaya gelmişti. Gidip tabelacı-ressam Kara Turan'ı buldum.

Turan'la belki de aynı yaştaydık ama, yan yana durduğumuzda benden birkaç yaş büyük gösteriyordu.

Kömürcü Halime'nin oğlu Turan.

Orta boylu, zayıf ama kayış gibi sağlam kara-kavruk bir oğlan.

Bunun babası odun-kömür satan Zahit Efendi'nin yanında çalışmış. Bir kış günü daha dört-beş yaşlarında olan Turan ile gencecik karısını ortada bırakıp sırta kadem basmış. Kötü karı peşine gitti diyenler olmuş, hasımları vardı can korkusu ile Almanya'ya kaçtı diyenler olmuş, falan filan ama, o gün bu gün kendisinden bir haber alınamamış. Zahit Efendi zaten yokluk içinde debelenen kadına acımış olmalı ki, kocasının işini ona bağışlamış. Halime kar kış demeden seneler boyu sırtındaki küfe ile kahvelere, kebabçılara, tek tük mangal-maltız yakanlara odun kömürü taşıyarak Turan'ı büyütmüş.

Turan da ele avuca sığan bir şey değil hani. Daha ilk



mektepte kahveci çıraklığına, simit satmaya, tuğla ocaklarında çalışmaya başlamış.

Meraklı bir çocuk; kuş besler, bisiklet tamir eder, ayak-kabı falan boyar ama; asıl hevesi Tabelacı Osman'ı seyretmek. Osman bir vitrin camına yazı mı yazıyor; simit tablasını veya boya sandığını bir yana koyar, adamın ense köküne tünere, saatlerce kalırmış orada.

Çarşı esnafı oğlanın bu merakını görünce "Yahu Osman sevaptır, şunu çırak al bari eli iş tutsun, bir meslek sahibi olsun, yetim sayılır" diye asılmışlar.

Osman tabelacı ama aynı zamanda bir halk ressamı.

Lokanta, kahve duvarlarına; yazıhanelere, istenildiğinde alçı kaplı ev duvarlarına manzara resimleri yapıyor.

Ne zaman bir lokantaya, bir kahveye otursam gözüm Osman'ın elinden çıkma bu naif resimlere takılır.

Hepsi de birbirinin aynı sayılır.

Ancak dikkatli bir göz bir resmin ötekinden farkını seçebilir.

Osman bu resimleri ile atalarından miras kalan minyatür geleneğini tevarüs etmiş gibidir. Yine de ona kartpostal manzaralarından edinilmiş bir cilanın eklendiğini söylemeliyim. Bir melez duruş, bir arabesk.

Servi ile gürgen arası uzanıp giden çamlar, durgun göle yansıyan akşamın kızıl ışıkları, arkalarında gümüş bir iz bırakarak süzülen kuğu kuşları. Ufukta pembe tüller ile uçuşan bulut kümeleri. Doruklarında kar parıltıları ile dikilen yalçın dağlar. Göllerde Haşim'in şiirlerini terennüm eden kamışlar.

Kamışların arasından ormanın kuytularına saklanmış kırmızı kiremitli, beyaz badanalı küçük eve doğru kıvrıla kıvrıla giden ıssız yol. Evin bacasından mutlu kıvrımlarla yükselen duman. Akşamın alacasında yuvalarına dönen kuşlar.

Bazan müşterinin isteği üzerine göle akan bir dere, dere üstünde bir köprü, köprüden omuzunda tırpanı ile geçen bir köylü veya kolunda bohçası ile yürüyen bir kadın hayali ilave edilirdi.

Bu resimler neyi anlatır?

Minyatürlerde yer alan manzaralar ile Divan edebiyatı mazmunları arasında bir bağlantı var. Her unsur bir nevi tasavvufi sembol. Gül sevgiliyi, bülbül aşığı, lâle şarap kadehini, servi doğruluğu temsil ediyor. Ya bu resimlerde gördüklerimiz?

Bunlar da bir nevi minyatürlerin sembolik dilini, sürekli tekrar edilen mazmunlarını kullanıyor.

Turna katarları gurbetteki sevgiliye selam götürüyor. Karlı dağlar aradaki engeldir. Bacasından dumanlar yükselen beyaz badanalı kırmızı kiremitli kulübe kartpostal duyarlığının mutluluk simgesidir. Köprü sevgilileri kavuşturur; iri gövdeli serin gölgeli ulu ağaçlar güvenliği temsil eder.

Bütün bunları ben uydurdum elbette. Tabelacı Osman sadece mekanı güzelleştirmeyi düşünüyordu. O üçüncü sınıf lokantaya, o daracık gariban kahvesine tabiatın parıltılı dünyasından ışıklar düşürmüştü. Yeter ki



manzaraya bakanların içi açılsın; "Ulan Osman eline sağlık be" deyiversinler.

Osman titiz adammış.

O kadar boyanın, fırçanın, tinerin arasında dolaşır, iş bitinceye kadar beyaz gömleğine, ütülü pantolonuna, pırl pırl boyalı ayakkabılarına bir damla kir dokunduramazmış.

Bir karşısında sığırcık cücüğü gibi büzülmüş duran karaoğlana, bir çarşı esnafına dönmüş; birkaç La havle çekmiş, esasen her sanat erbabı gibi kalbi merhametle dolu olduğundan "Peki" demiş, "Ama önce bir hama-götürün bunu, elini yüzünü iyice yuyup gelsin"... Çocuk o yıllarda orta mektep talebesi. Tabii bu resim-tabela hevesi yüzünden derslerini asıyor. Ustası Osman:

- Bak ulan kömürcü... Karnede zayıf görürsem, şu dük-kândan içeri adımını atamazsın, böyle belle..

diye ne kadar tembih etse, azarlasa da, oğlan aklını fır-ça ile, boya ile bozmuş. Sonuç: Orta ikiden terk.

Beri yandan ustasına parmak ısırtacak biçimde zenaati kapıyor; senesine varmadan harf çizip boyamaya baş-lıyor.

Bir de neşeli, bir de civelek.

Çarşı esnafının sevgilisi olup çıkması bir yana; oğlunu kızını yuvadan uçurup âhır ömründe bir Köroğlu bir ayvaz kalmış Tabelacı Osman'ın yaşlanıp paslanmış dünyasına bir ikinci bahar güneşi gibi doluveriyor.

Hele bunları usta-çırak bir duvar resmine yumulmuş görmeliydiniz.

Diyelim Âvare İsmail'in "Lezzet Lokantası"nın duva-rına bir manzara resmi çiziyorlar.

Osman karlı dağların doruklarına pembe-beyaz bulut-lar mu indiriyor; boyalar daha kurumadan Kara Turan bulutların altı sıra süzülen turna katarını konduruyor. Osman durgun göle akan derenin kıyısına türküler söyleyerek dönen bir su değirmeni oturturken; oğlan beri yandaki sazlıkların gölgesine yeşil başlı gövel ör-dekleri dizip çıkıyor.

Çarşı esnafı bunları böyle Karagöz misali seyrederken aşka gelip "Osman Efendi bu karaoğlan seni geçti bile" diyerek alkış tutunca, usta-çırak birbirlerine sevgiyle bakıp gülümsüyorlar.

Kaderin yayı kurulu durur, vakti gelince boşalır denil-miş.

Ok bu defa Osman Efendi'ye isabet ediyor. Hem de Kunduracı Şükrü'nün yeni açtığı kundura mağazası-nın tabelasını yazarken:

Gül Kundura Mağazası - Şükrü Gül.

Rahmetli Şükrü'yü yazmış da Gül'ü bitirememiş. Son nefesinde dükkanı Turan'a vasiyet etmiş. Çocuk-ları asaletli çıktı diyorlar, Osman'ın vasiyetini aynen uygulayıp atelyeyi Turan'a bilabedel vermişler.

Turan dersin bir zaman kendine gelememiş. "Ustanın kırkı çıkmadan fırçayı elime alamam" diyormuş ya; desin. Dayanamayıp Mezarıcı Resul'e bir güzel mezar-taşı nümunesi çizip vermiş. Ben gidip taşı gördüm. Osman'ın adı altında bir gül goncası kanayıp duruyordu.

Turan'la ilk kez Hanyeri Gençlik Spor Kulübü'nde karşılaştım. Kasabaya yerleştiğimiz yıl lisede futbol oynayan arkadaşlar ile kulübe gitmiş, antrenmanlarda göz doldurunca takıma alınmışım.

Hocamız Askerlik Şubesi'nde yedeksubaylığını yapan Fenerbahçe'li Badi Erol'du. Fenerbahçe'de bu isimde bir futbolcunun oynayıp oynamadığını kimse bilmi-yordu ama, Erol Hoca bizi inandırmıştı.

Hatta bununla da kalmamış beni, Sinek Sabri'yi, Çalım Ömer'i yıl sonunda askerliği bitince birlikte İstanbul'a götürüp Fener Genç Takımı'na sokacağına dair söz bi-le vermişti. Bizler, sınıfın arka sıralarında oturan hayta takımı bu sözden kaynaklanan Fenerbahçe macerasını efsaneye döndürüp, uzun süre kasabada kabara kaba-ra dolaşmıştık.

Ayağımız yere basmıyordu yani.

Genç ömrümüzün parlak yıldızları altında geceler bo-yu hayaller kurup goller atıyor, İnönü Stadyumu'ndan alkışlar arasında çıkıyorduk.

Ne var ki, alçak, dolandırıcı, haysiyetsiz Badi bizi eli

böğründe koyup bir süre sonra kayıplara karıştı. Şube-den terhis olup gittiğini öğrendiğimiz gün adını andı-ğım arkadaşlarla birlikte ırmak kıyısına indik. Utan-masak hüngür hüngür ağlayacaktık. O hurs ile bir pa-ket sigarayı bir saatte bitirdik.

Başım dönmüş, bayılacak gibi olmuşum. Sigara alışkanlığım yoktu.

Turan takımın yedek kalecisiydi ve kazara kaleye geç-tiği maçlarda çok pis goller yer, hepimizi kahrederdi. Kaç defa takım kaptanı Demirci Takoz Ahmed'in elin-den zor aldım keratayı. Ahmet ağzı köpürerek buna saldırır "Bas git ulan bir daha gelme kulübe" diye bas bas bağırır; öteki arkadaşlar marizlemek için başına üşüşür, bir ben ona kol-kanat gererdim.

Böyle böyle yakınlaştık, âdeta sırdaş olduk.

Yarım düzine gol yiyerek mağlup bitirdiğimiz fırtınalı bir maç sonrası, başımız önümüzde, hamama doğru giderken bu birden boşandı. Başını omuzuma gömüp höykürmeye başladı.

Meğer Kömürcü Halime'nin kara sığırcık cücüğüne benzer gariban oğlunun içinde ne yangınlar varmış.

Hamamda gevşedik ikimiz de.

Sıcak su adalelerimizi yumuşatmış, asabımız düzel-mişti.

Mermer kurnanın bir yanında o, öte yanında ben. Yü-



züme baktı, baktı da:

- Biliyor musun, Venüs'ün kızı Suna'ya vuruldum, dedi.

- Yok ya... dedim, işi şakaya dönecektim.

- Ciddiyim, iş bildiğin gibi değil, dediğinde dudakları, çenesi titremeye başlamıştı bile.

Ah bu küçük kasabalar.

Her biri bir gizli sevda cehennemi.

Karşılıksız aşkların törpülediği gençlik.

Celal'i ve tabii savcının kızı Ayla'yı hatırladım.

Yahu nedir, başkasının derdi gelip gelip bana çarpıyor.

Turan susmuş elindeki aliminyum tas ile oynamaya başlamıştı.

Ben de musluktan kurnaya dökülen suyun şırıltısına daldım.

Venüs dedikleri kasabanın tek bayan berberi Mualla

idi. Aslen İzmirli olduğu söyleniyor. Gûya bir subayı

sevmiş de, onun ardı sıra dolanıp duruyormuş. Dük-

kânın tabelasını çok önceleri Osman Efendi yazmış:

Kuaför Venüs.

Bu Venüs adı o kadar yaygınlaşmış ki, artık herkes ka-

dının gerçek ismi sanıyor. Kızı Suna ile birlikte kasaba-

nın saç tuvaletine yeni yeni alışan hanım nüfusuna

hizmet veriyorlar.

Kadın olsun erkek olsun berber dükkanları sohbeti, hi-

kâyesi, dedikodusu bol mekânlardır. Venüs'ün dükkâ-

nı da aşk maceraları başta gelmek üzere, her türlü ka-

saba havadisinin, dedikodu üretiminin merkezi idi.

Turan'a dönüp:

- Nasıl oldu, diye sordum.

Mualla Hanım dükkânın camuna da yazı istemiş, Turan'ı çağırmışlar.

Kuaför Venüs'ün caddeye bakan camekânı sürekli çekilen bir tül perde ile kaplıdır. Perde gerisinin gizemli, loş atmosferi, ara sıra kıpırdayan kadın gövdeleri, gelip geçen gençlerin merakını kışkırtır, kaçamak bakışlara hedef olur.

Turan işe koyulmuş.

Kara, kavruk, lakin ne de olsa çiçeği burnunda bir delikanlı.

Bir kasaba çocuğu kendi akranı arasında ne kadar yırtık olsa da, hanımlara mahsus bir mekânda yalnız kalınca yüzü gözü kızarır.

Üstelik, gelen bakıyor, giden bakıyor..

Hatta yoldan geçen çarşılı gençler laf bile atmış:

- Lan kara deyyus, hadi yine işin iş..

Oğlan bütün bunlara aldırılmayıp, gözünü işinden ayırmadan kan-ter içinde çalışırken olanlar olmuş.

- Ne oldu, diye üsteledim.

- Abi içeriden boyuyorum. İşin sonuna yaklaşmışım.

Bir hata yapmayayım diye kimselere bakmıyorum.

- Eee...

- Birden camın önünde biri durdu.



- Kim?  
 - Kim olacak Suna.  
 Mualla'nun kızı Suna. Genç irisi derler ya öyle işte. Bastığı yeri incitmek istemezmiş gibi minik adımlarla bir salınışı vardır görmeli. Bundan olacak "İncitmez" lakabını takmışlar. Hem frapan, başı havada bir kız. Tüm kasabanın gözü üstünde. Gelip öylece cam önünde duruvermiş. Bir camaltı resmi gibi. Sen say Çin padişahının kızı. Doğrudan Turan'a bakıyor. Oğlan içeride, cam gerisinde. Kızı görür görmez çarpılmış. Venüs'ün "Nü"sü, biçimden çıkmış. İki kolu yanına inmiş, yaprak gibi titriyor. Kız pirenip içeri girmesin mi.  
 - N'oldu Turan Bey, diyerek gelip elini tutmasın mı? Bizimki zaten üfürsen düşecek, o temas sonucu yıkılıvermiş.  
 Mualla Hanım, dükkânda olan müşteriler kolonya falan koşturmuşlar, Turan onca kadının arasında az sonra ayılıvermiş.

- *Eli elime değdi de,  
 Hem ben yandım hem kendi.*

diye türküye başladım.  
 Turan "Dalganın yeri değil" diye susturdu. Meyus ve

umutsuz.  
 - Sadece ben yandım abi, kızın umurunda mı?

Turan'ın bu halk hikâyelerini aratmayacak bayılma sahnesi ile başlayan aşkı uzun süre kasabasının dilinde dolaştı. Turan da doğrusu macerayı zenginleştirmekten geri durmadı; her attığı adımla aşkının destanına yeni musrular ekledi. İşte bunlardan bazıları:

Kuaför Venüs'ün dükkânı önünde sefil, pısrık bir akasya vardı. Turan sen bir gece tut bunu sök; yerine kaymakamın bahçesinden aşırıldığı görkemli bir mavi çam fidanını dik. Yahu o cılız gövde ile o koca ağacı nasıl taşıydın sen, aşkolsun.. Mesele kaymakama intikal edince, çapkın kaymakam elini bıyığına atıp çekiştirerek:  
 - Ulan aferin, demiş. Kendi hesabıma Mualla Hanım'a helal olsun.

Karşıgeçe köylerinden birinin belde başkanı merkezdeki Belediye Reisine jest olsun diye bir at arabası dolusu elma, üzüm, şeftali gönderiyor. Turan sen bu arabacıyı kasaba dışında durdur; reisin emri var diye meyveleri Kuaför Venüs'ün önünde indir. Saftinik arabacı "Ne bileyim ben, bir kara-yağız çocuk dedi ki, reisin emri var dedi" diye izahata girişince şaşkınlıktan dili tutulan berber Mualla makaraları

koyuvermiş.

Ardından "böyle böyle oldu, haberin olsun" diye reise adamı göndererek bütün çarşıya dağıtmış meyveleri. Çarşı esnafı bir yandan sulu şeftaliye, üzüme, elmaya yumuluyor bir yandan da:

- Yamansın Kara Turan, aşkolsun vallahi, İncitmez sana feda olsun, diyorlarmış.

Tabii bütün bunlar gözü artistlikten-şarkıcılıktan başka bir şey görmeyen Suna'yı kazıyordu. Peşinde değil bir tabelacı parçası, ne doktorlar, mühendisler vardı.

Hiç birine aldırıyor, pas vermiyordu.

Ama Turan yılmak nedir bilmedi.

En son numarası en tantanalısı oldu.

Leylakların, zambakların bahçelerden fışkırdığı, baharın başa vurduğu günlerden birinde kasabamıza lunapark geldi.

Hani şu kırık dökük atlıkarıncaları, yamrı yumru olmuş çarpışan otoları, uçan sandalyeleri, uyduruk piyangoları, sihirbazları, cambazları ve dansöz çadırı ile bildiğiniz göçebe lunaparklardan biri.

Ne kadar çaptan düşmüş olsa da bu gibi eğlence kerivanları kasabaların durgun bir gölü andıran kıpırtısız hayatını dalgalandırır.

Başta çocuklar ve gençler olmak üzere az zamanda bü-

tün kasabalı lunaparkta toplanır.

Bu defa mezkûr lunaparkımızın bir sürprizi vardı.

Bir balon.

Gazla şişen, hasır sepetli, rengârenk, orta boy bir balon.

Gözü pek olan isteklilerden üç, beş kişi baloncu ile birlikte havalanıyor; kasabanın üzerinde bir yarım tur attıktan sonra yere iniyordu.

Turan içinde ne olduğu meçhul bir büyük beyaz torba ile bindi balona. Bir iki de çocuk.

Artık yukarıda baloncu ile neler konuştular bilemeyiz. Ama bizler, aşağıda başlarını kaldırarak balonu takip eden meraklı kalabalık, az sonra balonun mutadı hilaflına alçaldığını, belli bir hedefe doğru yaklaştığını gördük.

Herkeste bir heyecan...

Ne olmuştu acaba?

Bir aksilik mi vardı?

Kaza ihtimali balonda çocukları olan aileleri tere batırdı.

Nefesler tutuldu. Bekledik.

Derken kasaba semalarında bir çiçek buketi gibi uçup duran balondan güller dökülmeye başladı.

Aaa...

Kırmızı, beyaz güller.

Meğer Turan'ın yanına aldığı o torba, ağzına kadar gül dolu imiş.

Balon tam Kuafor Mualla'nın yani esasen kızı İncitmez Suna'nın evi üzerinden geçerken Kara Turan'ın gülleri rüzgara kapılmış kar taneleri misali ağır ağır inmeye başladı. Tatil günü olduğundan Mualla ile Suna da evlerinde imişler. Hem bir yığın da misafir. Şamataya hep birlikte fırlayıp dışarı çıkmalarıyla, gül yağmuru altında kalmaları bir oldu.

Kalabalık bu görülmemiş gösteriyi alkışlıyor, meydan "Yaşa, varol" seslerinden inliyordu.

Mualla ve misafirler dahi alkışa durmuşlardı. Suna artık iyice alçalan balonda Kara Turan'ın kara çehresini görmesiyle saçından topuğuna kıpkırmızı kesildi. Hırından tırnaklarını etine geçirdi.

"Hih" dedi hırsıyla.

Ve içeri kaçtı.

İçeri kaçmakla kalmayıp senesine varmadan kasabadan da kaçtı Suna. Bir gezginci tiyatrodan jön oynayan orta yaşlı bir aktöre tutulmuş güya. Kaçmadı, kaçırıldı diyenler oldu. Döner gelir bir gün diye bekleyenler oldu. Yıllar sonra güney vilayetlerimizden birinde, pavyonda gördüm diyenler oldu.

Kasabalardan kaçanların serüvenleri ne kadar birbirine benzer ve niçin sonu hep hüsrarla biter?

Biz Suna'nın kaçtığını duyduğumuz akşam Turan'la birlikte ırmak kıyısına indik. Irmak kıyısı kayıpların

şarkısını söylediğimiz yerd; birbirimize açılıp ağladığımız yer.

Ateş böceklerinin arada bir yanıp söndüğü kıpırtısız gecelerden birindeydik.

Turan dilini yutmuştu.

Ben zihnimi zorlayarak bir teselli cümlesi arıyordum. Konuşamadık.

Turan ilk kez susuz-mezesiz bir küçük rakıyı dikip bitirdi. Zom olmuştu. Pelteklemiş diliyle "İncitmez derdim sana/ İncittin beni kahbe" diye hemen oracıktan uydurduğu adinin bayağısı bir şarkı söylüyordu.

Eve götürünceye kadar neler çektim.

Kitabevini açtığımız ilk günler babamla benim için bir heyecanlı dönem oldu. Her gelen müşteriyi "Acaba ne isteyecek, hangi kitabı alacak" diye ilgi ile karşılar, elden gelen yakınlığı göstermeye çalışırdık.

Zamanla bu heyecan tavsadı.

Kimsenin kitaba falan baktığı yoktu.

Bizleri yüreklendirmeye çalışan birkaç memur ve öğretmen arada bi uğrar, "Sabredin iyi olcak, iyi", deyip giderdi. Benim okumaya alışınlar diye bazan parasız veya taksitle roman ve hikâye kitapları verdiğim az sayıdaki öğrenciyi saymıyorum.

Sipariş verip getirttiğimiz kitaplar raflarda tozlanıyordu. "Baba şunları iade edelim bari, her geçen gün zarar" diyordum; babam sıkıntından kısılan gözleri ile rafları tarıyor: "Hele dursun, kitapların da bir kaderi var-



dır" diye bu tatsız neticeyi kabul etmekte zorlanıyordu.

Onca heves ile kurup çatığımız tezgâh paslanmaya durmuştu.

Mektep talebesine defter kalem, eliş kağıdı vb.

Dairelerden arada bir gelen müstahdemlere toplu işne, zimba, dosya falan; okulların açılışında sattığımız ders kitapları, üniversiteye giriş için test kitapları, o kadar işte.

Ekmek paramız çıkıyordu gerçi ama, "Küçük Kitapçı" kurduğumuz hayallerin eşiğine bile ulaşmamıştı. Hani burayı bir "Kültür Ocağı" yapacaktık. Belki bu düş kırıklığı, belki de onca yıldır içinde besleyip büyüttüğü yazma isteği babamın ayağını dükkandan kesti.

O artık Yeşil Hanyeri Gazetesi'nde yazdığı başyazılar ile bir "fazilet mücadelesi" vermeye başlamıştı.

Akşam üzeri çarşıdan el ayak çekilince ben de dükkânı kapatıp gazeteye giderdim. Gazete dediğimiz yer Musa Çavuş'un Hanyeri Matbaası.

Musa Çavuş matbaacılığı askerde öğrenmiş. Şansı yaver gitmiş. Temizlikçi olarak girdiği askeri matbaadan bayağı usta olarak ayrılmış. Memlekete gelirken taktığı iki kırmızı şeritli "çavuşluk" da cabası.

Babadan kalma tarlayı bahçeyi satıp elden düşme bir Heidelberg baskı makinası ile bir dizgi makinası uydurmuş. O yıllar kurşunla yapılan sıcak dizgi dönemi. İşte matrisler, cetveller derken kurup çatmış matbaayı.

Nikâh, sünnet davetiyesi, kartvizit, el ilanı, fatura basmakla yetinmemiş; dönemin Belediye Reisi koltuk çıkınca "Yeşil Hanyeri" gazetesi de yayına başlamış.

Kasabanın tek gazetesi, tek matbaası.

Bayağı para kazanmış Musa Çavuş.

Bir sürü çırak, kalfa, usta yetiştirmiş.

Her devrin siyasi gidişatına uyum göstermiş; herkesle iyi geçinmiş; yeterki tezgâh dönsün.

Kasabanın eli kalem tutan yerli, yabancı isimleri; kâh heves söndürmek veya öne çıkmak, kâh siyasi bir varlık göstermek yahut çıkar sağlamak uğruna sürekli yazmışlar gazetede.

Özellikle seçim dönemlerinde Hanyeri Matbaa'sının ışıkları sabahlara kadar yanarmış. Eh bir sürü afiş basılacak, el ilanı falan. Gazete türlü tartışmaların, kavgaların mekânı olmuş. Musa Çavuş ne pazarlıklar, ne alçaklıklar, ikiyüzlülük örnekleri, ihanetler ve mertlikler görmüş geçirmiş. Bütün bu patırtı arasında sürekli garantiye, sağlama oynamış. Çıkarını kollamaktan, ince dengeleri sağlamaktan neredeyse yorulmuş.

Şuna ağam, buna paşam demekten; kanı beş para etmez adamlar karşısında yutkunup sessiz kalmaktan bıkmış.

Tek emeli, tek oğlunu okutup, yetiştirip siyasete sokmak imiş. Belki de kendi yapamadığı işleri, varamadığı mevkileri oğlu ile kazanmak istiyordu kimbilir? Lâkin oğlan hayırsız çıkmış işte. Okumak bir yana, mem-

lekette bile durmamış, çekip gitmiş Almanya'ya.  
Böylece Musa Çavuş soğumuş işten.

Hem işten, hem paradan.

Artık kimselere eyvallah demez, burnunun dikine gider bir âdem olmuş.

Onca yıl ağam-paşam diyerek önünde eğildiği siyasilere, bürokratlara, para babalarına karşı çıkmaya başlamış. Şahit olduğu ve bir kısmına da ortak olduğu haksızlıklara, adaletsizliklere artık yol vermek istemiyor, bu uğurda bir adım geri atmayı düşünmüyormuş. Yetti artık diyeyişmiş.

Diyeyişmiş ama; yanında duracak, ona arka verecek mert, ahlaklı, cesur insanlar nerede?

Ara ki bulasın.

Sadece kendi akranı, hemşehrisi, emekli ilkokul öğretmeni Şeref Bey var; onun da bir sıkımlık canı var.

Kimse yok.

Kimse elini taşın altına sokmak istemiyor.

İşte babam tam bu sırada Hızır gibi yetişti.  
Hukuktan anlar, adalet ve fazilete tutkun, kalem sahibi, şunca yıl kendi mütevazı ve gizli dünyasında biriktirdiği yazı tecrübesini hak yolunda, millet yolunda harcamaya can atan bir şövalye.

Böylece Musa Çavuş, Şeref Bey ve babam bir sacayağı oluşturdular.

Bir nevi red cephesi, sisteme karşı muhalefet. Kendilerini "adaletin kalesi" olarak niteliyorlardı, tabiri babamı bulmuştu.

Şeref Bey bu cepheye hatır için kaydedildi. Karıncayı incitmekten çekinen bu yaşlı öğretmenin kimseyle daşmaya niyeti yoktu. Ancak elbette ki onun da bir adalet isteği vardı. Kendisini gadre uğramış sayıyordu. Eh, ömrünü ücra bir kasabada geçirmiş, kıyıda köşede kalmış bir kabiliyete kim bakacak, onun haklarını kim müdafaa edecek?

O yarım asırdan fazla sürmüş folklor, tarih, biyografi araştırmalarını yayımlayacak bir yer arıyordu.

Yıllarca yayınevlerine, Kültür Bakanlığı Yayınlar Dairesi'ne, Milli Folklor Araştırmaları Daire Başkanlığı'na, Milli Eğitim Bakanlığı'na müracaatta bulunmuş; o kadar emek verdiği çalışmalarını neşretme imkânı bulamamıştı.

Müracaat mektup ve dilekçelerine gelen cevaplar neredeyse birbirinin aynıydı:

Bu yıl yayım programımız doludur. Eserinizi takdirle okuduk, lâkin bütçemizin yetersizliği sebebi ile basmamız mümkün değil v.b.

Oysa Şeref Bey'in üç ciltlik "Mufassal Hanyeri Tarihi", iki ciltlik "Hanyeri Folkloru", tek ciltlik "Hanyeri Meşhurları" adlı eserleri yıllardır hazır bekliyordu. Ardından "Hanyeri'nde Sebzeçilik-Meyvecilik ve Arıcılık" adlı geniş ve bilimsel araştırması ile "Hanyeri Şiirleri"



gelecekti.

Bunları -kendi ifadesine göre "bu eşsiz eserleri"- sonunda gazetede peyder pey tefrika etmeye karar vermişti. Dizgisi ve tashihi ile bizzat meşgul oluyor, bu yüzden vaktinin çoğunu matbaada geçiriyordu.

Gerçi "Yeşil Hanyeri" kıyırık bir kasaba gazetesi idi. Olsun, tarihe not düşüyordu işte.

Geleceğin araştırmacıları, bilim adamları, bir gün Şeref Bey'in bu unutulmuş kasaba gazetesinde neşrettiği kitapları keşfedecek, bir hazine bulmuş gibi sevineceklerdi.

Hem belli olmaz.

Meşime-i şebden neler doğar.

Bir bakarsın bir önemli şahsın dikkatini çeker, bakanlıklardan biri eserleri isteyebilirdi.

Bunun için Şeref Bey üşenmez, tefrikanın yer aldığı gazete nüshalarını titizlikle katlar, bazı önem verdiği adreslere bizzat postalardı. Titrek el yazısı ile adresleri yazarken yaşlı gözlerinde bir umut parıltısı dolaşır, kendi kendine: "Belli olmaz, hiç belli olmaz" diye konuşurdu.

"Hanyeri" adının nereden geldiğini ondan öğrenmiştim. Şeref Bey'e göre kasabanın kurulu olduğu dağ eteğinde çok eski zamanlardan kalma bir "Han" varmış. Kendisi bu hanla ilgili çömlek parçaları, temel kalıntıları bulduğunu söylüyor. Normaldir diyor, bu nokta eski kervan yolları üzerinde bir menzil, bir konaklama mahalli. Vaktiyle buraya bir han inşa edildi ise, o han

yıkılsa, üzerinden asırlar bile geçse yeri bellidir ve oraya "Hanyeri" derler.

İkinci bir varsayım da aynı bölgeye istilacı kavimlerden birinin konduğu -ki bu kavim Şeref Bey'e göre muhtemelen Moğollar olmalıdır- ve ordu komutanı olan Han'ın çadırını mezkûr noktaya kurduğunu şeklindedir. Zaman sonra Moğol istilası Anadolu üzerinden kalksa bile, o nokta hanın konduğu, kaldığı yer olarak halkın hafızasına yerleşmiş ve bölgenin adı "Hanyeri" olmuştur.

Elimde fırından aldığım sıcak yufkalar, tulum peyniri ve bir kilo kara üzüm ile matbaanın camekânla ayrılmış yazıhane bölümüne girdiğimde Şeref Bey numaralı gözlüklerini alına doğru kaldırır:

- Gel bakalım genç adam, bak bugün ne buldum, biliyormusun?

- Hayır olsun efendim, nedir?

- Beylikçi Sarı Süleyman Efendi'nin torunu Kadı Abdullah Çelebi nerelidir?

Şaşkın, öylece elimde paketler, gülümseyerek:

- Bilmem!

- Yahu adam şair, koca bir divanı var.

- Yaa!..

- Ya dersin. Bilmezsin ki bu adam öz be öz Hanyeri'lidir. Daha bu sabah üstad Süreyya'nın Sicil'inde buldum.

Nasıl da atlamışız birader!



Musa Çavuş ile babam tavlâ partisini kapatıp doğrularak:

- Yahu Şeref Bey, sıkıştırma çocuğu. Bak nevaletimizi getirmiş, diye yanaşırlardı.

Oracıkta sandalyeler çekilir, alçak sehpa üzerine bir eski Yeşil Hanyeri nüshası serilir, gazetenin üç silahşörü yufka ekmeği, tulum peyniri ve üzümünden oluşan akşam yemeğine yumulurdu.

Ben yazıhaneden çıkar, ağır ağır makinalara doğru yürürdüm.

O erimiş kurşun kokulu sıcaklık, harflerin dizgi makinasından dökülen tıkırtısı.

Ârif Usta mütebessim başıyla selamlardı.

Çırak Erol'un saçlarını okşardım.

Baskıdan az önce çıkmış, mürekkep kokusu üzerinde bir Yeşil Hanyeri nüshası alır, oracıkta, kağıt yığınları üzerine oturarak babamın o günkü yazısını okurdum:

#### PARTİCİLİK

"Mahalli dilde "part" diye bir kelime vardır. Bilenler bunun karın, göbek, mide, işkembe mânasına geldiğini bilirler.

Ayrıca tarihte İskitlere komşu olmuş, göçebe olarak Mezopotamya'ya, İran topraklarına uzanmış, oralarda yerleşmiş "Partlar" deniler bir kavim vardır, bu da biliniyor. İran efsanelerinde yiğit, savaşçı, aristokrat diye

geçen Partlar zaman içinde Yunan âşığı kesilip, kurdukları saraylarda rezilane bir hayat sürmeye başlamışlar. Tabii halk bu gidişe tepki göstermiş ve sonunda Sasaniler iktidara geçerek Partların hakimiyetine son vermişler.

"Parti" kelimesi ise bize Fransızca'dan geçmiştir. Dilimizde birkaç mânası ile kullanılıyor.

1. Parça, kısım. Meselâ "Bir parti kumaş geldi" deriz. 2. Bir siyasi gaye etrafında birleşenlerin meydana getirdiği kuruluş, fırka, hizip. Bu da malum mânadır. 3. Eğlence toplantısı. İşte bu mühim. Çünkü bizinkiler "Kokteyl parti" veya "av partisi" gibi particiliği eğlence haline getirmişlerdir. 4. Bir defada oynanan oyuna da parti deriz. Meselâ "tavla partisi" gibi. 5. Kelepir, vurgun mânası ki, en önemlisi budur. "Partiyi vurmak" deyimini büyük kazanç sağlamak demektir. "Partiyi kaybetmek" ise elde ettiği bir kazancı, haksız biçimde geldiği makamı yitirmek demektir.

Şimdi, aziz okuyucular, dilimizde niçin "part" diye bir kelime varolmuş, anladınız değil mi?

Hâlâ anlamamış olanlar için daha açık bir ifade ile şunları söylüyorum:

Şiş göbekler; gövdesi yağ bağlayanlar, tüyü bitmemiş yetimlerin hakkını sülük gibi emenler, sözlerimiz sizedir.

Particiliği "part şişirmek" diye anlayanlara karşıyız ve hep karşı olacağız.

Sakin ola ki, bu yazımızdan particilik ile uğraşanların

tamamını kastediyoruz anlaşılmasın. İfadelerimizi başka noktalara çekmesinler. Sözlerimiz kimedir o zaman? Onlar kendilerini bilirler. Hepsinin ipliğini pazara çıkaracağız. Böyle biline."

Babam kasabada partacılık ile uğraşanlardan bir kısmını hedef almıştı anlaşılın. Bu gibi yazıların muhatabı olanlar babama düşman kesilecekti.

Bu durum beni korkutuyordu.

Daha önceleri evimize yapılan baskınları hatırlıyordum.

Ben kitabevinin gölgeli ve sessiz serinliğine çekilerek kitaplarla aramdaki ilişkiyi derinleştirdikçe, babam siyasetin bulanık sularına gömülüyordu. Bir siyasi partiye kayıtlı olsa, bir taraf tutsa, kendine kendisi için bir siyasî hedef seçmiş olsa hadi neyse. Adam adalet ve fazilet diye diye okkanın altına girecek, sonunda belki de kendini feda edecekti.

Babam böyleydi işte.

Ama solunan hava, yüzülen su, oturup-kalktığı in-san, yürüdüğü yol seni değiştirir.

O her dem neşeli, hiçbir şeyi umursamayan, dudağında bir ıslıkla dolaşan adam gitmiş; yerine hırçın ve polemikçi gelmişti.

Sonunda beklenen oldu, korktuğum şey başımıza geldi.

Hasımları babamı şikayet ettiler.

Hakkında "Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmek veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmak yahut memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmek . . . . . için propaganda yapmak" suçundan dava açıldı.

Babam hiç umursamadı.

"Bundan bir şey çıkmaz, tutturamazlar" diyordu.

Ne de olsa kitaptan, kanundan haberi var, suç unsuru olabilecek şeyleri yazmaz. Yazmamış da.

Onu yakan, yargı mensupları ile hasmı olan siyasiler arasındaki yakın ilişki oldu.

Çırpındı, bağırıp çağırdı, haksızlığa kurban edildiğini söyledi, nafile.

İlk duruşmada tutuklandı.

Halbuki tutuklamayı gerektirecek bir durum yoktu ortada. Ne delilleri kaybedebilirdi, ne de kaçıp gidecekti.

Aksine bütün kasabaya örnek olacak, anlî şanlı bir hukuk mücadelesi vermeye hazırlanıyordu.

Musa Çavuş ve Şeref Bey ile kendisini görmeye gittiğimizde, yine o bildik neşeli, pervasız hali üzerinde idi.

- Bu iş burada bitmez, bilirkişi isteyeceğim, dedi. Baba-



ma göre bu davanın esas gayesi mahkumiyetten ziyade kendisinin biraz "burnunu sürtmek" istemeleri imiş.

"Yere düşmekle cevher sâkıt olmaz kadr ü kıymetten" diyerek yelkenleri inmiş, yüzleri asılmış olan Musa Çavuş ile Şeref Bey'i neşelendirmeye, umutlandırmaya çalışıyordu.

Ancak bu tutuklama kararı iki ihtiyarda mecal bırakmamıştı. Bir süre sonra "Geçmiş olsun, meraklanma, arkandayız" falan diyerek o kasvetli mekandan kendilerini dışarı attılar. Biz kaldık baba-oğul.

- Ee, ağa, nasıl gidiyor işler diyerek bir el-ense çekti bana, şakalaşmak istiyordu. Ben şaşkındım, elbette kederliydim, onun biraz da abartılı neşesine katılamadım. Titrek bir tonda:

- Baba, nolacak bu durum?

- Tasalanma, bir iki aya kalmaz çıkarım.

- Bir iki ay mı?

- Ne o, çok mu uzun geldi?

- Bilmem.

- Göz açıp kapayana kadar geçer, inan bana, sen keyfi-  
ne bak.

Keyif falan kalmamıştı bende. Kimim kimsem yoktu. Bir babam vardı, işte o da içeri düşmüştü. Bütün gün müşterisi olmayan bir dükkanda pinekliyordum. Babama inanıyordum tabi. Er-geç çıkacaktı.

Çıksa ne olacaktı yani.

Bir "küçük kitapçı" olarak bu küçük kasabada kendime küçümen bir hayat mı kursam, yoksa kitabevini oluruna terkedip askere mi gitsem diye ufkunda hiç bir şey gözükmeyen istikbalim için zar atarken, kader "Şişşt, ben buradayım" diyerek zuhur etti.

Biçki-Dikiş kursu hocalarından Sevim Hanım yanında başörtülü-pardesülü güzel bir kızla dükkana geldi.

Okul için malzeme, kırtasiye ihtiyacını bizden karşılıyordu. Son gelişinde kendisi için küçük bir kilitle açılıp kapanan bir hatıra defteri almıştı. Ben mânalı mânalı bakarak:

- Hatıralarınızı mı yazıyorsunuz, diye sordum.

- Hayır. Sevdiğim şiirleri diye cevapladı.

Yanakları pembeleşmişti.

Edebiyata meraklı olduğumu biliyordum. Ancak Ümit Yaşar, Turan Oğuzbaş gibi aşk şiiri yazarları; Barbara Cartland, Cronin gibi romancıları tercih ediyor; benim ara sıra "Bir de bunu okusanız" diyerek gösterdiğim Dostoyevski, Kafka kitaplarını almak istemiyordu. Her neyse Sevim Hanım işte.

Bu defa onu değil yanındaki kıızı izliyordum. İlk gözümüne çarpan şey kızın elindeki bir demet kasımpatı oldu. Vay canına!

Eli çiçekli, iri yeşil gözlü bir kız.

Demek ilk bakışta gözlerini görmüşüm. Ama az önce kasımpatıları zikrettik. Eee... Gözler mi, çiçekler mi?



Neyse ne.

Sevim Hanım epeyce mal ayırdı. Raptiye, toplu iğne, karbon kağıdı, daktilo şeridi, el işi kağıdı, pelür kâğıt, dosya falan, Kız raflardan bir kitap çekti.

Biraz karıştırdı, yerine koydu. Sonra bir kitap daha, bir başka kitap daha. Kararsızdı. Sevim Hanım birden hatırlanmış gibi, iğneleri, dosyaları bıraktı; kızı kolundan tuttu, karşıma geçirdi.

- Feride, Hancıların kızı.

- Hangisi, dedim.

Kasabanın eşrafından bir aile Hancılar, geniş bir sülale, birkaç kolu var.

- Manifaturacı Hacı Hilmi Efendi'nin kızı dedi Sevim Hanım.

Kız susuyor, mahcup gülümsüyor.

Ben de gülümsedim, şirin şirin konuştum:

- Memnun oldum, kitaba meraklısınız galiba?

Sevim araya girdi. Aramızı mı yapıyor nedir?

- Çok okur, bildiğin gibi değil, gecede bir kitap devirdiğini biliyorum.

İşte konuştu, billur sürahidin su döküldü.

- Abartıyorsun Sevim abla.

Ooo, hoca gitmiş, abla gelmiş, bunlar iyicene sıkı fıki olmuş.

- Hadi hadi saklama, Yeşil Yıllar'ı bir günde okumuştun. Sonra Şahika..

Anlaşılan Sevim buna Cronin külliyatını bütünüyle okutmuş. Ancak Kerime Nadir'leri, Esat Mahmut'ları

da bitirdi mi?

Bülbül yeniden şakıdı:

- Evet, okumayı seviyorum.

Ben de konuşayım dedim. Nereden aklıma geldi ise şu saçma, sapan sözleri söyledim:

- Madem adınız Feride, size Reşat Nuri'nin ünlü eseri "Çalığışu"nu vereyim. Tabi eğer okumadıysanız.

Kız gözlerini kaldırdı.

Zaten karşılıklı duruyorduk.

Gözlerinin yeşilinde kahverengi menevişler varmış meğer.

Sevim bizim bu karşılıklı bakışıp konuşmamızı dedi-kodusunu bizzat yakalamış ve bu yüzden dört köşe olmuş mahalle karısı keyfi ile izliyor.

- Hayır okumadım, verirseniz sevinirim.

Emret sultanım, emret fındık kabuğuna gireyim. Uzanıp raftan kitabı aldım. Şöyle fırrrt diye bir sayfaların tozunu silkeledim. Bu hava basan harekete bir de ses tonu ekledim:

- Kabul ederseniz hediyem olsun, dedim.

- Aa, olur mu hiç, niçin ama, gibi karışık nidalar geldi ikisinden de.

Varsın gelsin. "Hediye" lafı da benden çıktı işte.

Bu bahsi uzatıyorum galiba.

Altı üstü bir tanışma faslı.

Ama her ilişkinin mayası bu ilk anlarda, ilk saniyelerde gizli değil midir?

Gizli olsa da ilgi çekici bir yönü yok. Bir kitabevinde ilk karşılaşma, hediye edilen rabitalı bir kitap, basma-kalıp konuşmalar.

Herşey alelâde.

Doğrusu anlatacak bir şey yok.

Bu sıradan sahneleri biraz parlatabilsem. Meselâ tezgâha bırakılmış kasımpatı demetini kapıp iki kadın önünde dansederek bir reverans ile Feride'ye yeniden takdim etsem. O sırada guguklu saatin kumrusu bu eşsiz ânı ebedileştirmek üzere yuvasından fırlayıp ötüverse. Kapının önünde beyaz atlı bir araba dursa. Ben kızı öpüp, Sevim'in faltaşı gibi açılmış gözleri karşısında bir prens olsam.

Edebiyat bu mu?

Evet "edebiyat yapmak" bir yapaylığı tarif için kullanılıyor. Bence Feride ile ilişkimizde (Bakın "ilişki" kelimesi de nasıl deforme olmuş, Ahu Tuğba'nın mu bu isimde bir filmi vardı) bir yapaylık olsun istemiyordum.

Lâkin olaylar beni aştı.

Babam davası ile ilgili olarak "bilirkişi" istemişti. Dosya bu sebeple İstanbul'a gönderilmiş, bilirkişi olarak belirlenen hukuk hocalarının fikri sorulmuştu. Gelecek cevap beklendiği için duruşma bir iki kez ileri bir tarihe ertelendi.

Kasabanın küçük bir cezaevi, burada az sayıda mah-

kum ve hepimizin tanıdığı görevliler vardı. İki günde bir babamı görmeye gidiyor, bazen bana öğrettiği şekilde sevdiği yemeklerden yaparak götürüyordum.

Keyfi gerçekten de yerindeydi.

Tezgâhını kurmuş, ranzasının yanbaşındaki küçük masaya daktilosunu yerleştirmişti. Tuhaftır gazetede yazılarına devam ediyor; kimse de bir şey demiyordu.

Bir seferinde, evde, babamın çocukken bana aldığı ama benim değil de ara sıra onun çaldığı mızıkayı buldum. Hoşlanır ve belki ıssız gecelerde yine çalar diye götürdüm. Acı acı güldü, dudağımı kıvrırdı:

- Mızıka defterini kapadım ben (Daktiloyu işaret ederek) artık kalk borusu çalıyorum, sende kalsın dedi, almadı.

Ranzasına oturmuşuk yan yana.

Küçük bir çocuk gibiymişim sanki saçlarımı okşadı.

- Ee, neler yapıyorsun bakalım, anlat.

Sıkıntıyla içimi boşalttım.

- Hiç. Dükkânda oturuyorum.

- İlginç bir şey olmuyor mu yani.

Bir an irkildim, yüzüne baktım, gözlerinde yine o muzip parlaklık.

Söylesem mi acaba?

Vazgeçtim. Feride lafını falan açmadım.

Açmadım ama kız daha sonra bir kaç kez dükkâna uğradı.

Bir seferinde yine Sevim Hanımla, ötekilerde yalnız. Yalnız geldiğinde yine kitap istedi. Tedirgin bir hali vardı; eh ne de olsa burası küçük bir kasaba ve kendisi de Hancıların kızı. Çalığışu'nu çok sevmiş, keşke o da okuyup bir öğretmen olabilseymiş. Ama dedi, yüzü bulutlandı, camdan dışarı baktı, yağmur çiseliyordu.

- Ama beni öyle uzak köylere yalnız başıma göndermezler ki!

- Şimdi de çok tedirginsin dedim. Rahat ol biraz.

- Hih dedi, küçümsedi beni, sen yabanın tekisin bu kasabayı, ailelerimizi bilemezsin.

- Bilirim, bilirim, diye bilgiçlik tasladım. Benim ömrüm de küçük kasabalarda geçti.

Bu defa önceden hazırladığım bir kitabı verdim. İçine küçük bir kağıt koymuş, "Hep seni düşünüyorum" diye yazmıştım. Kitabı geri getirdiğinde baktım benim verdiğim kağıda, o cümlenin altına "Ben de seni" diye yazmış.

Bu iki kelime boğulmakta olan ruhuma bir hayat öpücüğü kondurmuştu sanki.

Baktım küpe çiçeği tomurcuklarını patlatıvermiş.

Saka kuşu sevinçle sıçrayıp ötüyor.

Ulan kuş sen hep böyle öter miydin be.

Fırlayıp dükkanı dört dönmeye başladım.

Rafların, tezgahın tozunu aldım; her yanları silip pırlı yaptım. Çiçeğe su, kuşa yem verdim. Dükkanın

önüne çıktım.

Baktım tâ uzakta, karşı kaldırımın köşesinde, bankanın önünde bir boyacı çocuk. Bağurdım, elimle-kolumla çağırdım. Ağzım sevinç ile kulaklarıma varıyor; gören de cennetten haber gelmiş sanacak.

Boyacı geldi.

Dışarı bir tabure atıp oturdum.

Boya ulan dedim, beni her zaman bu tavda bulamazsın. Kerata ne bilsin elli kuruş yerine yüzelli kuruş vereceğimi.

O gece Kara Turan'ın atelyesinde yedik-içtik. Turan biraz pirelendi tabi. Elimi kolumu doldurup gelmişim, pastırma-sucuk, kuş sütü, kuru üzüm. Renk vermedim, felekten bir gece çalalım dedim sade. Sabaha kadar türkü çığırdık, Neşet Ertaş'tan okuduk: "Mühür gözüm seni elden - Sakmırım kıskanırım".

Biz böyle sevincik olmuş dururken, kasabanın üzerine bir kara havadis yayılıverdi. Gûya gece bekçilerinden biri kasaba mezarlığında tuhaf şeyler görmüş. Bekçi'nin hali hal değildi, besbelli çok korkmuştu. Derken kasabada başka kişilerde aynı şeyi gördüklerini yemin-billah iddia etmeye başladılar.

Sık ağaçlarla kaplı kasaba mezarlığının gece görüntüsü gerçekten ürperticiydi. Söylentiye göre bekçi ve diğerleri gece yarısından son-



ra mezarlıktaki ağaçlar arasında bazı ışıklar görmüş, üstelik ışıkların yarıp-söndüğü yerden çalgı sesleri geliyormuş.

Böyle havadisler fısıltı gazetesine girince bire bin katılarak anlatılır.

Zaman sonra hikâye cinlerin bayramı, perilerin düğünü gibi vasıflara büründü.

Burakın geceyi, mezarlık civarından gündüz gözü geçmek zora bündü.

Mesele tabiatıyla polise intikal etmişti.

Bir kaç yüreği kip, gözü pek memur bir gece "ışık görünüyor" denilen mahalde pusuya yattılar.

Vakit gece yarısını geçerken bir karaltının yalpalaya-sallana ağaçlar arasından çıktığı görüldü. Bu kadar hortlak-cin-peri masalının ardından böyle bir manzara ile karşılaşan memurlar ne yaptı dersiniz. Onu ancak onlar bilir.

Biz hadiseyi nakletmeye devam edelim. Efendim hayalet gibi ortaya çıkan karaltı eliyle koluyla basbayağı bir insan imiş. Gelip gelip bir mezarın üzerine çökmüş. Cebinden iki mum çıkarıp yakmış, mezarın üzerine dikmiş. Adam yanında bir de cümbüş taşıyormuş.

Az sonra mumların ortasına bir gazete yaymış. Yine cebinden çıkardığı nevaleyi gazeteye dizmiş. Tabii manzara tamamlansın diye bir de koca şarap şişesi. Herif bir yandan içiyor, bir yandan kucağına yatırdığı

cümbüşle türküler okuyormuş.

*Ayağıma giymiş kara yemeni  
Sallanma sevdiğim öldürdün beni.*

Polisler gördükleri kişinin ne cin, ne peri değil; kendileri gibi bir âdemoğlu olduğunu farkedince ferahlayıp yanaşmışlar.

Bakmuşlar ki mezarlıkta âlem yapan bu kişi kasabanın fotoğrafçısı Sarhoş Selami. Artık o korkulu bekleyiş yerini tatlı bir temaşaya bırakmış.

Zurna gibi olan Selami şişeden bir yudum içiyor, sonra:

- Ulan baba, sağlığında ben sana çektirdim, şimdi de sen bana çektiriyorsun... Çeeeeeek.. diye söyleniyor, güya bir yudum da mezardakine ikram edip toprağa azıcık dökerek babasıyla karşılıklı konuşuyormuş. Polisleri karşısına görünce:

- Oooo, abiler hoş geldiniz; hava güzel, kafamız iyi, hadi siz de yanaşın diye onları davet etmiş.

Mezarlıktaki dehşet böylece kasaba tarihine intikal etti. Nakledildiği her mecliste kılıktan kılığa girerek taddından yenmez bir "Sarhoş Selâmi hikâyesi" olup çıktı. Selami'nin hal tercümesinde buna benzer nice hikâyeler vardı.

Bu sarhoş fotoğrafçının komik olduğu kadar iç burkan macerasını dinlerken gün gelip hayatıma bir bombalı

pankart gibi asılacağını nereden bilebilirdim.

Selami Hancızade ailesinin en nezih koluna mensuptu. Babası Hacı Süleyman "Ailemizden çok esnaf yetişti, bir de okumuş adam olsun" diyerek bunu büyük şehre tahsile göndermiş. Oralarda ne olmuş ise -ki bu fasıl hep imalar, üstü kapalı ifadeler ile geçiştirilirdi- oğlan okumak bir yana yarım akıl ile dönüp gelmiş.

Çocuğu meczubu çeviren hadiselerin altında karşılık görmeyen bir sevda hikâyesi mi, bir gurur meselesi mi yatıyordu; kimbilir?

Böyle per-perişan dönünce ailede bir düş kırıklığı yaşanmış haliyle. Ee, burası küçük bir kasaba, ayak üstü her kişi için bir sürü senaryo yazılır.

Oğlana bakıyorlar; ne işte güçte, ne malda dükkânda gözü var. Mal-i hulya içinde serseri dolanıp duruyor. Bari everelim de başını bağlayalım demişler, yanaşmamış. Bununla da kalmayıp kasabanın en yaramaz adamı, en berbat mekânı fotoğrafçı Hakkı'nın atelyesine dadanmış.

Adam içici.

Kafayı çeker, cümbüşü eline alır, akşamı sabah eder. Lâkin muhabbeti yerinde. Gelmişten geçmişten binbir sevda masalı anlatır. Yeter ki karşısında kendisini dinleyecek birini bulsun. Yaşlı genç farketmez; yeter ki dinleyenler arada bir "Eee, Hakkı Baba, sonra ne olmuş", diye ayak versin.

Selami onca malı mülkü, asaleti bir yana koyup bu sarhoş herifin ağzına bakar olmuş. Atı atın yanına bağlasan ya huyundan ya suyundan demişler; oğlan hem Hakkı Usta'nın zenaatine hem de tabiatına el atmış.

Hancızadeler dört bir koldan "Ulan etme, tutma" diye bunu sıkıştırırmaya başlamışlar ama bir yandan da çekiyorlar. Hani zaten yarım akıllının teki, az biraz zorladın mı aklının öbür yarısı da kaybolur, o zaman ayıkla pirincin taşını.

Gün günü kovalamış.

Selami Hakkı Usta'dan mesleği bir iyice kapmış. Hatta boynuz kulağı geçer misali daha da ileri gitmiş. Zenaatın yanı sıra cümbüş çalmasını, dem çekmesini, muhabbeti koyulaştırıp o hal üzere sabahı etmesini da-hi öğrenmiş.

Bunlar; usta-çırak bir uzun zaman kadeh arkadaşı olmuş, türlü rezilliklere batmış; Hacı Süleyman'ı kahrından yataklara düşürmüşler. Hacı, sülaleye leke süren oğlunu affetmemiş. "Sebebim sensin ulan" diye diye gitmiş.

Eh, dünya dediğin keyif ehlinin ebedi işret bahçesi değil, vakit tamam olunca Hakkı Usta da elden ayaktan kesilmiş; açıkçası bildiğin felç, adam yatağa çivilenmiş. Bu hengâmede Selami dükkânı devralarak ustasının vefatına kadar hem kendine, hem de çoluk çocuğuna bakmış, onları muhannete muhtaç etmemiş. Ne de olsa asil yerin evladı. Hemen herkes Selami'yi takdir



ederek: "Rahmetli Hancıların Süleyman zengin zâdegân adamdı, lakin bu sarhoş oğlan kadar cömert olmadı" diyor.

Selami'nin bu derbeder hayat ile fiziki görüntüsü, giyim-kuşamı arasında tam bir tezat vardı.

Bir kere titiz adamdı.

Jilet gibi ütülü takım elbise giyer, mutlaka kırıvat takardı. Saçlar briyantınli ve taranmış, surat matruş, ayakkabılar her daim pırıl pırıl cilalı olurdu. O şaraptan kızarmış burun, kanlı ve mahmur gözler olmasa beyden-efendiden bir adam sanırdınız.

İçmeye sabahtan başlar, çakırkeyf hali ile gayet kibar, sizli-bizli konuşur, bayağı düzgün ve verimli çalışır, kimseye sarhoş olduğunu hissettirmez; ancak akşam üzeri çizgiden çıkardı.

İşte böyle bir akşam üstü.

Sevim Hanım ile Feride'ye sokakta raslamış.

Kadınlara kem göz ile baktığı, hele hele laf attığı hiç görülmemiş-duyulmamış.

Lâkin bu defa uyduğu şeytan şeytanlığın profesörü olmalı ki; Selami'yi dellendirmiş.

Laf atmakla kalmayıp kadınları takibe başlamış. Bizimkiler korkudan bembeyaz kesilip hızlı hızlı yürümeye, oradan kaçarcasına uzaklaşmaya koyulmuşlar.

Onlar kaçmış bu kovalamış.

Onlar kaçmış bu kovalamış.

Ben o sırada dükkânda Çehov'un hikâyelerine dalmış, sabahtan beri siftah etmemiş oturuyorum. Birden kapı açıldı.

İki kadın nefes nefese içeri girdiler.

Yahu ne oluyor?..

Su, kolonya, geçti artık, sakın olun telaşlanmayın, ben bakarım, siz hele şöyle oturun, vay sarhoş pezevenk, falan diyerek bunları tezgah gerisine aldıktan sonra baktım vitrin camının önüne kadar gelmiş içeriyi dikizliyor.

Dışarı çıkacak oldum. Sevim Hoca:

- Lütfen dalaşmayın, çok sarhoş, diye engelledi. Geri durdum, çekip gitsin, iş uzamasın niyetine. Nafile.

Bizden ses çıkmayınca bu iyice azıttı.

Millet etrafına toplandı, sanki seyrana gelmişler. Kimi gülüyor, kimi "Arslansın, kaplansın" diye fişteklüyor.

Bu coştı coştı, zıvanadan çıktı, sonunda tabancasını çekip:

- Ulan ben adamı yerim be, yerim, diye avaz avaz bağırmağa başladı.

Bir yandan da sanki kanıma dokundurmak istemiş gibi:

- Erkek varsa orda çıksın dışarı, erkek...

diye tepinip duruyor.

Ee, biz de Pelvan Süleyman'ın torunuyuz bir yerde.

Kadınları itip çıktım.

Ben çıkınca sesler kesildi.

Millet nefesini tutmuş, ne olacak diye bekliyor.



Selami silah elinde kanlı kanlı bakıyor.  
Bakıyor ve bekliyor.  
Tam bir western sahnesi.  
Ancak polisler yetişti vaktinde ve mesele birden yerli  
film havasına büründü. Sanki Hulusi Kentmen baba-  
can komiser rolünde bıyıklarını büke büke sahneye  
çıkıyordu. Selami'yi götürdüler, ben de dükkana dön-  
düm.  
Feride'yle göz göze geldik. Gerisini siz düşünün artık.  
Gerisi kasabada dilden dile dolaştı. Böylesi aynalı  
mevzulara hasta olan dedikoducu tipler ağzında zen-  
ginleşerek çizgiroman havasına büründü.

Güya Selami karakolda:

- Yeğenime asılıyor; kanıma dokundu, o sebeple taban-  
ca çektim, diyesiymiş.

Bu cümle Feride'yi de, beni de fena halde sarstı.

Kız hadiseden sonraki ilk görüşmemizde ağlayarak:

- Adımız çıktı. Bundan böyle kendim için değil ama,  
senin için korkarım, dedi.

Gerçekten de nereye gitsem, kiminle konuşsam mânâ-  
lı mânâlı bakıyorlar; hata pis pis sırtarak:

- Hancılara damat oluyormuşsun. Hadi yine, işin iş..  
diye takılıyorlardı.

Feride'ye âşık olmuşum bu doğru. Kız da beni sevi-  
yordu, bu da doğru. Lâkin iki gönül bir olunca saman-  
lık seyran oluyordu ki.

Ve bu üçra kasabalarda sevenlerin kavuşması için hâ-

lâ delikanlıların yaz günü karlı dağdan kar getirmesi  
isteniyordu.

Benden böyle bir masal kahramanı olmak bile esirgen-  
di. Ben aslında Ferhat olup dağları delmeye hazırdım  
ama...

Ne beni muhatap aldılar.

Ne kızı dışarı saldılar.

Babası malum suçtan içeri atılmış, çulsuz, diplomasız,  
ne idüğü belirsiz yabanun teki idim.

Beni zaten bu kasabada fazla barındırmaz, babama  
yaptıkları gibi paketleyip bir yerlere postalardı.

Böylesi yakıcı bir karamsarlık içinde Kara Turan ile  
buluşuyor, ırmak kıyısına iniyorduk.

Turan durmaksızın anlatıyordu. Başkalarına bıktırıcı  
gelecek "yeter, kes be" dedirtecek şekilde, makinalı tü-  
fek gibi konuşuyordu. Aman konuşsun, başucumda  
birinin sesi var diyebileyim. Ninni gibi geliyor bana,  
fon müziği gibi.

Turan'ın gelecekle ilgili uçarı tasarıları bitip-tüken-  
mezdi. İncitmez'in kalbinde açtığı yara henüz kapan-  
madan bu defa Nüfus Müdürü'nün kızına abayı yak-  
mıştı. İki eli kanda olsa bu sonbahar Halkevi Salo-  
nu'nda mutlaka bir sergi açacaktı. Bir magazin mec-  
muasının açtığı "artist yarışması"na katılmalı mıydı.  
Fotoğraf istiyorlarmış, nasıl bir fotoğraf çektirmeli.  
Evlerinin arkasındaki metruk depoyu tamir edip bir  
tavuk kümesi yapsa, yumurta ticaretine başlasa nasıl

olur? Son yazdığı tabelanın parasını Tuzcu Bekir Efendi'den hâlâ alamamış.

Ben sırtüstü çayıra uzanıyorum.

Gece göğü yıldızlarla kaplanmış.

İrmağın fısıltısı yaklaşmış, uzaklaşıyor.

Ara sıra ishak kuşunun feryadı işitiliyor. Bir kaç hayal kanat takıp havalanıyor. Kitabevini büyütmüş, bir de yayınevi kurmuşum. Babamla beraber Yeşil Hanyeri Gazetesi'ni yurt çapında ses getiren bir yere taşımışız. TRT'den birileri röportaja geliyor, yılın "Basın Ödülü"nü alıyoruz.

Flaşlar patlıyor.

Flaşların gümüş beyazında Feride.

Feride'nin gerisinde bilumum Hancızade ailesi. Salon alkıştan yıkılıyor.

Feride'nin babası:

- Ulan damat sen bayağı bir adammışsın, diye sırtımı sıvazlıyor.

Bu ortalarda şallak-mallak dolaşan, beyaz gömlek giymiş, kırmızı kırıvat takmış perçemleri terli çocuk ben miyim?

Ben, ben.

Ali Bey'in oğlu.

Bir baltaya sap olamadım.

Babamı görmeye gittim.

Bu kaçmı duruşma.

Pastaneden bir kutu kurabiye alıp götürmüştüm. Ali bey filinta gibiydi, traş olmuş, giyinmiş. Bilirkişi raporu gelmiş, suç unsuruna rastlanmamış. Buna rağmen mahkeme cezada ısrar etti.

Babam da temyize gitti. Davadan yırtacağına yüzde yüz inanıyor; başına bu işleri açanları pişman edeceğini söylüyordu.

Babam, gözleri parlak babam. Keşke ben de senin gibi olabilsem.

Meyus olduğumu anladı, şöyle bir ağzımı yokladı. Yine söylemedim.

Söylemedim ama yaşadığım zehir yeşili acı yükselmiş gırtlığıma dayanmıştı. Geceleri, yalnız geçen geceleri ne yapacaktım. Bazan pencereyi açıp "yeter artık, yeter" diye bağırışım geliyor.

Bağırmadım. Yumruğumu ağzıma bastırıp gözyaşlarımı sildim.

Ve bir karar verdim.

Babam Münire'yi kaçırmış; ben de Feride'yi kaçırayım, bir uzun hikâye olsun.

Ve bu uzun hikâyeyi bir hafta içimde dolaştırıp durdum.

Sarhoş Selami hadisesinden sonra kızı görmek neredeyse imkânsız hale gelmişti.

Ben de öyle evlerinin önünde, mahallesinde turlayarak

Hancılar sülalesinin gözüne batmak istemiyordum. Belli olmaz, biri bir laf atar, kendime hakim olamam, tatsızlık çıkar, falan.

Sonunda Sevim Hoca'ya açtım meseleyi.

Önce ürktü, korktu, "Nasıl olur ama, çok tehlikeli" gibi şeyler söyledi. Ben:

- Hele siz Feride'nin ağzını arayın bir; bakalım o ne diyecek, şeklinde ısrar ettim.

Sevim Hocahanım da netice itibarı ile bir kalp taşıyor.

Melul-mahzun halime dayanamayıp razı oldu.

Ve bir haftaya kalmadan cevabını aldı geldi.

Onu seviyorum demiş Feride, ebedi seveceğim.

Lâkin "Hancılardan bir kız kocaya kaçtı" dedirtmem.

Bizim sevdamız artık ahirete kalmıştır, böyle bilsin, demiş.

Demiş ağlamış.

Bunları söylerken Sevim Hanımın da gözleri doldu.

Tasarladığım hikâyede böylesi bir ihtimal mevcut idi.

Yine de ben "kötüsü gelirse ne yapacağım" dememiş, hep hayra yormuştum.

O sıra karaya vurmuş balık gibi oldum.

Ağzımı konuşmak için açıyorum, ses çıkmıyor. Uzun zaman da çıkmadı.

Kara Turan bile konuşuramadı, hık-mık edip durdum. Kendimi sokaklara, kıra, bayıra vurdum. Mecnun misali dolaşıp duruyorum.

Dolaştım, dolaştım, yoruldum.

Yoruldum genç yaşta bu hayattan, bu kasabadan. Babama bile gitmedim.

Musa Çavuş'a sormuş; hasta falan mı niye gelmiyor demiş. Çavuş kulağımı büktü:

- Adam meraktan ölecek evladım, git şöyle görün bir, sağ olduğunu anlasın.

Haklı. Üzülmüştür babam. "Hiç böyle yapmazdı" demiştir.

Gideyim, babamın omzuna başımı koyup ağlayayım bari.

Bir kutu kurabiye daha götürdüm. Yazı yazarken atıştırmayı severdi.

Sarıldı bana, uzun uzun kokladı. Yüzünü yüzüme yaklaştırdı.

Aa... Sakal bırakmış. Gülümsedim:

- Ooo, Ali Bey sakal bırakmış.

- Öyle.. İnsan ne oldum dememeli, ne olacağım demeli.

Önce o bana olup-bitenleri anlattı. Davanın sonuna geliyorlarmış, beraat garanti dedi. Yüz altmış üçten yatan biri varmış; onunla ahbap olmuşlar; adamın davasını da takip ediyor, savunmasını hazırlıyormuş. Sonunda sözlerini bitirdi, hadi sıra sende der gibi susup yüzüme baktı.

Ben de dişimi sıkıp, dudağımı ısırarak herşeyi anlattım. Ben anlatırken o bulunduğumuz mekanda dolaşmıyordu. Titreyen sesimi düzeltti, kederle gerilen yü-



zümü yumuşattı. Arada bir elini eline vurarak "vay be, demek kaçırmaya niyet ettin" diye neşeleniyor, kendi delişmen gençliği ile benim haptı yutmuş halim arasında kıyaslar yapıyordu.

Ama ben onun bu bildik, uçarı havasına kapılmadım. Donuk bir sesle:

- Seni burada bir başına bırakıp gitmek istemiyorum. Ama bu kasabada kalamam artık, dedim.

Tavrını hiç değiştirmedim; yine aynı canlılık, yine aynı neşe ile:

- Beni düşünme. Benim ömrüm böyle geçti. Nereye gideceksin?

- Bilmiyorum.

- İyi... Bilmemek en iyisi.

- Oğlunu kolundan tutup meçhule mi fırlatıyorsun.

Bir kaşını kaldırarak baktı, yüzünde o muzip gülümseme:

- Şiir mi yazıyorsun sen. Bu ne ifade böyle.

Başımı öne eğip sustum.

O da sustu.

Muhtemelen bir süre "ayrılık" üzerinde düşündük.

Baba, oğul ilk kez birbirimizden ayrılacaktık.

Sonra ciddileşti.

- İstanbul'a git en iyisi. Bu küçük kasabalardan kurtulursun, ufkun açılır. Sana bir adres vereyim, bir arkadaş.

Ev de ayarlar, iş de.

- Olur.

- Paramız Musa Çavuş'da. İstedik kadar al. Kederle gülümsedi.

- Zaten pek fazla değil ama..

- Olur.

- Dükkanı Musa Çavuş'a emanet et. Birini bulur o; işletmeye devam ederiz.

Sonra çamaşır, işte ne bileyim, ne lazımsa al. Evin anahtarını da Çavuş'a verirsin.

Oturuyordu, aniden kalktı, oracığındaki küçük masada duran küçük daktiloya uzandı.

- Bunu da al.

- Olmaz, onu alamam.

- Al oğlum, al diyorsam sebebi var.

Bu âlet yanında oldukça ben yanındayım demektir. Bu âleti tıkrıdatmaya başladığında ben konuşuyorum demektir.

Bu âlet sustuğunda...

Gerisini getiremedi.

İkimiz de aynı anda davranarak birbirimize sarılmıştık...

Tirenle gidiyorum.

Kompartımanda köylüler. Bir yaşlı karı koca.

Kadının aynı yaşlarda ağabeyi. Sonra oğulları, gelinleri, iki kız torun.

Heybeler, sepetler, doldurmuştu her yanı.

Benim gariban bavul üst tarafta köşede. Daktiloyu bir kalın karton koliye sokup, bağlayıp, cam kenarına sı-

kıştırmıştım.  
Gözüm üzerinde zaten.  
Düşer-müşer.

Köylülerin ikramı ile yufka ekme, çökelek, haşlanmış yumurta yemiştik. Gelin çocuklarla meşgul oldu epeyce, ağızlarını sildi, saçlarını düzeltti. Oğlan koridora çıkmış sigara içiyordu. İki yaşlı köylü çiftten çubuktan, eski günlerden, askerlikten, keklik avından, sert geçen kışlardan konuştular.

Vakit geçti.

Gece yarısını geçti.

Çocuklar analarının kucağında, dizi dibinde çoktan uyumuşlardı. Ötekiler de başlarını birbirlerinin omuzuna dayayarak uyudular.

Çocukların babası hâlâ koridorda idi. Ben de çıktım.

Uzun, tenha, karanlık bir koridor. Ölgün ışıklar. İleride iki asker hararetle konuşuyor, sesleri baygın bir uğultu gibi bize ulaşıyor.

Ben çıkınca, yer boşaldı diye oğlan kompartımana girdi.

O da kıvrılır, uyur şimdi.

Kaldım orada yalnız.

Ayrılık bu mu?..

Küpe çiçeği ile saka kuşunu götürüp babama vereyim demiştim.

Almadı.

Bunlar burda yaşamaz dedi, sen bunları matbaya bırak.

Bana yaz dedi, gider gitmez yaz.

Yazacağım elbet, ama ne yazabilirim ki?

"Ne yazabilirim" diye kendi kendime sorduğumda zihnimden okuduğum kitaplar gelip geçmeye başladı. Roman kahramanları, acılar, yolculuklar, aşklar.

Raylardan gelen tıkırtılar daktilo sesine, saka cıvıltısı da bu sese karıştı.

Annemi hatırladım, Feride'nin mahzun edasını.

Tiren yavaşladı.

İleride bir istasyonda duracak galiba.

Benim de kalbim duracak gibi oldu.

Aniden kompartımana daldım. Aceleyle bavulu, daktiloyu indirdim.

Köylüler uyuyordu, çıktım.

Koridordan geçip, vagonun iniş kapısına ulaştım.

Tiren gitti.

Ben ıssız istasyonda kaldım.

Birkaç aceleci yolcu, uykulu gözlerle yanımdan geçip giden demiryolu işçileri.

Yağmur dinmiş. Sonbaharın çürüyen ot, yaprak kokusu. Kesik kesik köpek ulumaları. Yanıma bir karaltı yanaştı.

- Götürelim beyim, otel isterseniz.

Uyanıklar, yabancıyı nasıl da tanırlar.  
Burası neresi?

Ne önemi var.  
İşte İstanbul'a diye yola çıkmış, meçhul bir istasyonda  
inmiştim.  
Elimde bir kötü bavul ve daktilo kutusu.  
Babamın oğlu olmuştum işte.  
Onun gibi muzip gülümsedim.  
Adama "Hadi bakalım" dedim.

Bir döküntü Murat 124 içinde ilerliyoruz.  
Sokaklarda in-cin top oynuyor.  
Bu caddenin adı garanti "İstasyon Caddesi" dir.  
Otele varacağım.  
Daktiloyu açacağım.  
Tirende beni yakalayan, yakalayıp apar-topar bu tanı-  
madığım istasyonda indiren duygunun pençesinde  
tuşlara dokunacağım.

Ben ne yazabilirim ki?  
Yazdığım neye yarar?  
Olsun, işte besmeleyi çektim, işte yazıyorum:

"Ben o zamanlar on altı yaşındaydım, lise birde. İnce  
uzun bir oğlan. Saçlarım kirpi gibi dik duruyor; ne ya-  
na, ne geriye taranmıyor, beni deli ediyordu.  
Babam inatsın, inat... İnatçı adamın saçı yatmaz.

Dedene çekmişsin besbelli. Keşke annene benzeseydin,  
diyordu".

Kimbilir ne kadar yazmışım, omuzlarım tutulmuş.  
Sabah ezanı okunmaya başladı.  
Daktilonun başından kalktım.  
Pencereye gidip, perdeyi aralayarak dışarı baktım.  
İşte bir küçük kasaba daha.  
Uyanıyor, az sonra herkes işinde gücünde olacak.  
Bir elimi cebime attım, meğer o muzıkayı da yanuma al-  
mışım.  
Okşadım, bir süre seyrettim. Babamın neşeli ışığı du-  
daklarımın kadar geldi. Dönüp daktiloya, yazıp çıkar-  
dığım sayfalara baktım.  
Oh be...  
Bugün ben de bir iş bulurum elbet. Hangi işin ucundan  
tutsam becerebileceğime inanıyorum artık.  
Mızıkaya üfledim.  
Aa... Bayağı çalışıyorum.  
Çalışıyorum be..

Mızıkanın nağmeleri otel penceresinden sızıp kasaba-  
nın dumanı tüten kırmızı kiremitli damlarına doğru  
yayılmaya başladı. Nereye kadar gider bu ses, kime  
ulaşır?